

Nr. 01-79-12175

Chişinău, December 15, 2022

Letter of Intent

Ms. Kristalina Georgieva
Managing Director
International Monetary Fund
700 19th Street NW
Washington, DC 20431 USA

Dear Ms. Georgieva:

1. The attached provide updates to the Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP) and Technical Memorandum of Understanding (TMU) of September 7, 2022. The MEFP reports on recent economic developments, reviews progress in implementing Moldova's program under the ECF-EFF arrangements and sets out macroeconomic and structural policies that we plan to implement.
2. The near-term economic outlook is highly uncertain due to the adverse spillovers of Russia's war in Ukraine and a turbulent external environment. Energy security risks have come to the fore as efforts to secure gas and electricity from alternative sources exert pressure on the budget. Higher energy and food prices continue to erode the purchasing power of households and amplify costs for businesses. While inflation is expected to start decelerating in the coming months, prolonged or additional energy shocks could aggravate the economic outlook, widening current account and fiscal deficits. The ECF-EFF program continues to play an essential role in catalyzing significant financial support to mitigate the challenges posed by rising external and domestic headwinds.
3. Our policies have remained broadly on track despite a challenging landscape. We met all end-September 2022 quantitative and indicative targets. We met the structural benchmark to amend legislation and regulations to expand the coverage of the existing public investment management framework ahead of schedule. However, we missed the structural benchmark on adopting the state-ownership strategy for all state-owned enterprises (SOEs) which is expected to be completed in December. We also amended relevant legislation to strengthen the institutional autonomy of the National Bank of Moldova as a prior action. We are proposing six new benchmarks (outlined in the MEFP) reflecting our continued commitment to the program's overarching objectives. We also propose to modify the TMU definition of the continuous ceiling on accumulation of external payments arrears for external payment obligations for which the

creditor has extended a payment deferral or payments are made into an escrow account due to the risks of blocking of the repayment by corresponding banks. While end-December performance criteria (PC) appear on track to be met, final data are not yet available to assess the performance. We therefore request a waiver of applicability for all end-December PCs for this second review under the EFF.

4. Given the positive performance under the program and the policies in the enclosed MEFP, we request the completion of this review and the release of the combined purchase/disbursement of SDR20.65 million, which will bring total drawings under the arrangement to SDR206.6 million. We believe that the solid policies and measures outlined in this MEFP are appropriate to achieve the program objectives for sustaining the economic recovery and pursue structural and development reforms for strong and inclusive growth. We stand ready to take additional measures, as appropriate, to achieve these objectives. We will consult with IMF staff before adopting such measures, or in advance of revisions to the policies contained in this MEFP, or before adopting new measures that would deviate from program goals, consistent with IMF policies on such consultations. In line with our commitment to transparency, we authorize the IMF to publish this letter, the MEFP and its attachments, and the accompanying staff report.

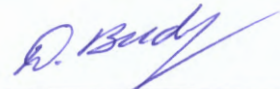
Sincerely yours,

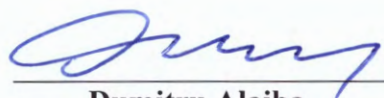
Natalia Gavrița
Prime Minister

Octavian Armașu
Governor National Bank of Moldova

Dumitru Budianschi
Minister of Finance

Dumitru Alaiba
Minister of Economy

Attachments: Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP)
Technical Memorandum of Understanding (TMU)

Scrisoarea de intenții

Dnei Kristalina Georgieva
Director executiv
Fondul Monetar Internațional
700 19th Street, NW
Washington, DC 20431 USA

Chișinău, Moldova
15 decembrie 2022

Stimată doamnă Georgieva,

1. Anexăm versiunile actualizate ale Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare și Memorandumului tehnic de înțelegere din 7 septembrie 2022. În Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare sunt descrise evoluțiile economice recente, este reflectat progresul atins în implementarea programului autorităților, susținut de FMI prin mecanismul extins de creditare (ECF) și mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și sunt prezentate politicile macroeconomice și reformele structurale pe care planificăm să le realizăm.

2. Perspectivele economice pe termen scurt sunt extrem de incerte din cauza efectelor adverse ale războiului din Ucraina și mediului extern turbulent. În prim plan se situează riscurile pentru securitatea energetică, eforturile de asigurare a necesarului de gaze naturale și energie electrică din surse alternative exercitând presiune asupra bugetului de stat. Majorarea prețurilor la produsele alimentare și resursele energetice erodează în continuare puterea de cumpărare a populației și amplifică costurile suportate de agenții economici. Deși ne așteptăm la o decelerare a inflației în lunile ce urmează, prelungirea crizei energetice sau manifestarea unor șocuri energetice noi ar putea înrăutăți perspectivele economice, crește deficitul contului curent și deficitul bugetar. Programul susținut prin mecanismele de finanțare ECF și EFF continuă să joace un rol esențial în catalizarea unui suport financiar semnificativ pentru a atenua problemele cauzate de turbulența indusă de factorii interni și externi.

3. Am reușit să asigurăm, în linii mari, implementarea programului așa cum a fost planificat, în pofida contextului dificil. Am respectat toate criteriile de performanță cantitative și toate țintele indicative stabilite pentru 30 septembrie 2022. Am îndeplinit anticipat criteriul de performanță structurală care prevedea modificarea legislației și actelor normative aferente pentru a extinde aplicarea cadrului existent de management al investițiilor publice. Totodată, nu am reușit să îndeplinim criteriul de performanță structurală care prevedea adoptarea unei strategii privind proprietatea de stat care să vizeze toate întreprinderile de stat, urmând să ne onorăm acest angajament în luna decembrie curent. În afară de aceasta, ca acțiune prioritară, am modificat legislația pentru a consolida autonomia instituțională a Băncii Naționale a Moldovei. Propunem introducerea a șase criterii de performanță noi (specificate în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare) care reflectă angajamentul nostru continuu de a atinge obiectivele cheie din cadrul programului. De asemenea, propunem modificarea definiției din Memorandumul tehnic de înțelegere privind plafonul permanent stabilit la acumularea arieratelor la plățile externe aferente unor obligațiuni de plăți pentru care creditorii au extins moratoriul sau la plățile care se transferă pe un cont fiduciar (escrow) din cauza riscurilor de blocare a rambursărilor de către băncile corespondente. Deși criteriile de performanță stabilite pentru 31 decembrie ar trebui să fie îndeplinite cu succes, nu avem la acest

moment datele finale, în baza cărora să evaluăm performanțele. Respectiv, solicităm anularea aplicabilității tuturor criteriilor de performanță stabilite pentru 31 decembrie 2022 în contextul celei de-a doua evaluări a programului.

4. Date fiind rezultatele bune atinse la implementarea programului și politicilor incluse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, solicităm finalizarea evaluării programului și accesul la următoarea tranșă de finanțare în suma totală de 20,65 milioane DST (drepturi speciale de tragere). Astfel, suma totală debursată în cadrul programului va fi de 206,6 milioane DST. Considerăm că politicile și măsurile consistente expuse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor din program, în ceea ce privește sprijinirea redresării economice și desfășurarea unor ample reforme structurale și de dezvoltare necesare pentru o creștere economică puternică și atotcuprinzătoare. Suntem pregătiți să întreprindem măsuri suplimentare, după necesitate, pentru a asigura atingerea obiectivelor trasate. Ne vom consulta cu experții FMI înainte de a adopta astfel de măsuri sau înainte de a revizui politicile cuprinse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, dar și înainte de a adopta noi măsuri care ar putea devia de la obiectivele programului, aceste consultări fiind obligatorii conform politicilor FMI. În contextul angajamentului de a asigura transparența, ne exprimăm acordul privind publicarea acestei scrisori, a Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare și a anexelor, precum și a raportului de țară al experților FMI vizând Moldova.

Cu respect,

Natalia Gavrilița

Prim-ministru

Andrei Spînu
Viceprim-ministru,
Ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Octavian Armașu
Guvernatorul
Băncii Naționale a Moldovei

Dumitru Budianschi
Ministrul finanțelor

Dumitru Alaiba
Ministrul economiei

Anexe: Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP)

Memorandumul tehnic de înțelegere (TMU)

Anexa I: Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare

I. Evoluții macroeconomice și perspective

1. Războiul din Ucraina afectează în continuare mediul economic și social din Republica Moldova. Incertitudinea extremă continuă să complice elaborarea și implementarea politicilor, în timp ce prețurile înalte la resursele energetice și produsele alimentare continuă să erodeze puterea de cumpărare a populației și să sporească costurile de producție ale agenților economici. Prezența continuă a Federației Ruse în regiunea transnistreană alimentează atmosfera de îngrijorare cu privire la atragerea Republicii Moldova în conflict. Între timp, protestele antiguvernamentale frecvente compromit structura socială fragilă și stabilitatea politică.

2. Riscurile de securitate energetică se materializează, amenințând coeziunea socială și exercitând în același timp presiuni asupra cheltuielilor bugetare. "Gazprom" și-a redus considerabil livrările de gaze naturale către Moldova, menținând volumele livrate la un nivel semnificativ mai jos decât volumele necesare și de facto livrate în lunile octombrie și noiembrie ale anului 2021 (ceea ce este specificat în contractul semnat cu "Moldovagaz" S.A.). În conformitate cu planurile noastre pentru situațiile de urgență, achiziționăm gaze din surse alternative pentru asigurarea consumului curent și suplینim stocurile de rezervă pentru a asigura disponibilitatea gazelor naturale în cele mai reci luni ale iernii. Aceste achiziții sunt făcute în mare parte la prețuri de piață, afectând semnificativ bugetul de stat. De asemenea, am semnat un contract privind transportul gazelor naturale prin rețelele "Bulgartransgaz" din Bulgaria. Efectele de propagare ale deficitului de gaze asupra aprovizionării cu energie electrică sunt semnificative: centrala electrică din Transnistria (MGRES) care acoperă cea mai mare parte a necesităților de energie electrică ale Moldovei, depinde de livrările de gaze naturale din Rusia. Ca urmare a deficitului de aprovizionare cu gaze, în luna noiembrie importurile de energie electrică din Transnistria s-au oprit. Mai mult decât atât, Ucraina a oprit exporturile de energie electrică în urma intensificării atacurilor Rusiei asupra infrastructurii sale energetice. Necesitățile pe termen scurt au fost acoperite, asigurând aprovizionarea cu energie electrică din România, dar la prețuri mult mai mari.

- *Creșterea economică.* Economia a stagnat în prima jumătate a anului 2022, inflația accelerată reducând veniturile gospodăriilor casnice, dată fiind micșorarea salariilor în termeni reali. Activitatea economică a fost susținută în primul rând de exporturile nete mai mari și, într-o măsură mai mică, de consumul sectorului guvernamental, în timp ce contribuția investițiilor la creșterea economică a fost negativă. Pentru anul 2022 prognozăm o scădere a PIB-ului real cu 1,5 la sută, iar riscurile de deteriorare a situației rămân semnificative.
- *Inflația.* În octombrie 2022, inflația anuală calculată în baza IPC a rămas înaltă, de 34,6 la sută (față de anul precedent), din cauza menținerii prețurilor înalte la produsele alimentare și resursele energetice. Totodată, inflația s-a situat la un nivel ușor sub nivelul prognozat,

datorită cursului de schimb mai puternic decât s-a anticipat și ritmului mai lent de majorare a prețurilor reglementate. În lunile următoare, anticipăm o încetinire a ritmului inflației.

- *Situația bugetar-fiscală.* Deficitul bugetului guvernului general a scăzut în octombrie până la nivelul de 0,7 la sută din PIB, reflectând performanța bună a veniturilor și sub-executarea cheltuielilor capitale și curente. Veniturile colectate la buget au rămas înalte, fiind susținute de impozitul pe venitul persoanelor juridice și de efectul inflaționist asupra taxei pe valoarea adăugată la importuri. Cu toate acestea, nivelul încasărilor de accize a rămas jos, reflectând impactul produs de război asupra fluxurilor comerciale. În ceea ce privește cheltuielile, transferurile țintite destinate gospodăriilor casnice și plățile salariale se vor majora pe tot parcursul anului, reflectând măsurile temporare de sprijin aprobate în bugetul rectificat. Conform prognozei, în anul 2022 deficitul bugetar va atinge nivelul de 4,2 la sută din PIB.
- *Cadrul extern.* Deficitul contului curent a atins nivelul de circa un miliard de dolari (15 la sută din PIB) în prima jumătate a anului 2022, reflectând deficitul semnificativ al balanței comerciale. Nivelul rezervelor valutare brute s-a restabilit, depășindu-l pe cel de până la război, ajungând la sfârșitul lunii octombrie 2022 la circa 4,3 miliarde de dolari, fiind alimentat de încasările sezoniere din exporturi și remitențe, de majorarea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută străină, precum și de debursarea finanțării externe. Un asemenea nivel de rezerve valutare va asigura o amortizare suficientă în iarna care vine, în condițiile volatilității aprovizionării cu resurse energetice asociată războiului din Ucraina.
- *Politici monetare și financiare.* După eforturile coordonate de implementare a unei politici monetare restrictive începând cu luna iulie 2021, Banca Națională a Moldovei (BNM) în decembrie curent a redus rata de bază cu 150 puncte de bază, până la 20 la sută. Pe măsura manifestării numeroaselor crize, BNM a majorat rata amortizorului de risc sistemic, a introdus restricții privind plata dividendelor, a impus măsuri prudențiale care vizează debitorii și reglementări mai stricte privind evaluarea bonității pentru a contribui la limitarea asumării excesive de riscuri.

3. Riscul înrăutățirii situației economice persistă și rămâne excepțional de înalt.

Securitatea energetică rămâne în pericol din cauza întreruperilor posibile în furnizarea de gaze naturale sau energie electrică, având în vedere dependența de livrările din Rusia, Ucraina și regiunea separatistă Transnistria. Durata șocurilor recente este necunoscută, iar perspectivele pentru sectorul energetic sunt extrem de incerte. Șocurile din sectorul energetic sau alte șocuri în acest domeniu ar putea agrava perspectivele economice, ducând la presiuni asupra balanței de plăți și bugetului, la reducerea consumului și contractarea volumului producției. Compromisurile pe partea de politici pot deveni și mai dificil de atins în cazul în care vor persista presiunile inflaționiste, dacă se va eroda încrederea sau vor apărea șocuri externe noi. În caz de escaladare a războiului vom avea valuri noi de refugiați, punând presiuni suplimentare asupra bugetului, în contextul înăsprii condițiilor de finanțare. Tulburările sociale cauzate de criza aferentă creșterii costurilor de trai și de nemulțumirea privind politicile promovate de autorități pot, de asemenea, perturba echilibrul social-politic fragil din Republica Moldova.

4. Continuăm să implementăm cu fermitate programul, în pofida unor provocări fără precedent. Toate criteriile de performanță cantitative și țintele indicative stabilite pentru 30 septembrie 2022 au fost respectate. Cu referire la cele două criterii de performanță structurală

stabilite pentru sfârșitul lunii septembrie 2022, noi (i) am modificat la timp legislația și actele normative pentru a extinde acoperirea cadrului de management al investițiilor publice existent; și (ii) am finalizat, cu întârziere, în luna decembrie Strategia privind proprietățile statului care vizează toate întreprinderile de stat. Pentru a permite un proces de consultare aprofundată și având în vedere o asumare fermă a politicilor, vom îndeplini criteriul de performanță structurală stabilit pentru sfârșitul lunii octombrie, care ține de modificările legislative privind autonomia instituțională a BNM și care a fost transformat în acțiune prealabilă, fiind o precondiție pentru aprobarea celei de-a doua evaluări a Programului de către Consiliul de directori executivi al FMI.

II. CADRUL DE POLITICI

5. Crizele multidimensionale impun necesitatea unei coordonări strânse a politicilor, precum și înregistrarea unor progrese consistente în implementarea reformelor ce țin de guvernanță, dar și abordarea necesităților de dezvoltare. Pe plan bugetar-fiscal, eforturile complementare de consolidare pe partea de venituri și cheltuieli, odată cu avansarea reformelor în domeniul energetic și al întreprinderilor de stat, ar contribui la menținerea rezervelor bugetare. Implementarea fermă a cadrului de țintire a inflației, în condițiile în care banca centrală este independentă, contribuie la asigurarea stabilității prețurilor. În sectorul financiar, perfecționarea instrumentelor de reglementare și macroprudențiale ar contribui la reducerea riscurilor pentru stabilitatea financiară. Odată cu depășirea crizei curente, ne vom reorienta eforturile pentru a promova un set de politici macroeconomice de importanță critică și a realiza reforme structurale ambițioase menite să consolideze statul de drept, să reducă corupția, să consolideze guvernanța bugetar-fiscală și cea financiară, să faciliteze atragerea finanțării și să creeze o bază solidă pentru o creștere economică puternică și incluzivă.

A. Politica bugetar-fiscală

6. Politica bugetar-fiscală pe termen scurt urmărește scopul de a atenua efectele economice și sociale ale războiului, precum și cele aferente șocului în sectorul energetic. Vom aproba bugetul pentru anul 2023 în conformitate cu cadrul macroeconomic convenit cu experții FMI, pentru a aduce deficitul bugetului guvernului general la nivelul de 6 la sută din PIB (acțiune prealabilă). Vom acorda prioritate măsurilor de soluționare a crizei cauzate de creșterea drastică a costului de trai, vom asigura securitatea energetică, vom găsi soluții pentru constrângerile de capacitate din cadrul serviciului public și vom atrage sprijin extern pentru acoperirea necesităților de finanțare, menținând totodată sustenabilitatea bugetului. Ne angajăm: (i) să indexăm pensiile în funcție de creșterea contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale (1,2 la sută din PIB); (ii) să majorăm alocațiile pentru programele de asistență socială existente, inclusiv pentru ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului (0,8 la sută din PIB); (iii) să majorăm treptat salariile din sectorul public pentru a atenua erodarea puterii de cumpărare și pentru a atrage și păstra personalul calificat (1,2 la sută din PIB) și (iv) să alocăm mijloace pentru situațiile de criză în sectorul energetic și să implementăm programul de reducere a sărăciei energetice ținând păturile cele mai vulnerabile ale populației (1,6 la sută din PIB). Pe partea de venituri, planificăm să extindem baza TVA-ului prin eliminarea scutirilor la unele categorii de importuri, să majorăm rata accizelor la produsele din tutun și la produsele alcoolice (în spiritul discuțiilor din cadrul procesului de accedere la UE) și să sprijinim întreprinderile mici și

mijlocii prin aprobarea ratei de zero la sută la profitul nedistribuit (cu condiția prevederii unui termen-limită de aplicare a acestei măsuri), pentru a le ajuta să-și mențină lichiditățile la un nivel adecvat. Potențialele riscuri legate de implementarea scenariului de bază sunt mari, în special din cauza riscurilor de securitate tot mai mari și perspectivelor tot mai proaste în sectorul energetic. În cazul în care se vor materializa riscuri suplimentare, vom apela la parteneri pentru sprijin financiar suplimentar, sub formă de granturi și împrumuturi concesionale.

7. Pe termen mediu, asigurarea realizării obiectivelor de dezvoltare, cu menținerea sustenabilității bugetare va rămâne scopul principal al politicii bugetar-fiscale. Ne vom concentra pe eforturile de mobilizare a veniturilor, asigurând sporirea eficienței administrării fiscale în paralel cu reducerea facilităților fiscale. Deprecierea în termeni nominali a monedei naționale și reacția de răspuns la șocuri vor duce la creșterea datoriei de stat până la 45 la sută din PIB –nivelul ancorat în program. Pe termen mediu, ne asumăm angajamentul să tindem spre reducerea nivelului datoriei de stat pe măsura atenuării crizelor curente, astfel încât să fie menținut un nivel de rezerve suficient pentru a asigura o protecție adecvată contra riscurilor angajamentelor contingente și șocurilor economice. Cadrul nostru bugetar pe termen mediu va prevedea reducerea deficitului bugetului guvernului general de la 4,6 până la 3,4 la sută din PIB pe parcursul anilor 2024-2026. Aici vom pune accentul pe reformele menite să mobilizeze veniturile interne, să îmbunătățească administrarea fiscală și să se axeze pe cheltuielile pentru dezvoltare, acordând prioritate cheltuielilor capitale pentru drumuri, diversificării energetice și aprovizionării cu apă, precum și investițiilor în sănătate și învățământ, precum și susținerii creșterii sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și creării locurilor de muncă noi. Aceste măsuri vor fi susținute de o mai mare eficientizare a cheltuielilor, dezvoltarea pieței interne și consolidarea guvernanței și transparenței bugetar-fiscale.

Reforme pentru consolidarea mobilizării veniturilor

8. Politica fiscală și reformarea administrării fiscale și vamale rămân o prioritate-cheie. În consultare cu experții FMI, planificăm:

- **Identificarea facilităților fiscale care urmează a fi treptat eliminate.** Vom modifica legislația secundară relevantă pentru a instituționaliza procesul de evaluare a facilităților fiscale ca parte componentă a procesului bugetar anual (**criteriu de performanță structurală, 31 martie 2023**). În baza progresului înregistrat, intenționăm să extindem analiza cheltuielilor fiscale pentru a include accizele, taxele vamale și impozitul pe proprietate (**criteriu de performanță structurală nou, 31 decembrie 2023**). Ulterior, intenționăm să pregătim o propunere de identificare a facilităților fiscale care urmează să fie treptat eliminate pe baza analizei cost-beneficiu. Acest lucru va contribui la eliminarea practicilor abuzive, la reducerea ineficiențelor în sistemul fiscal și la mobilizarea veniturilor interne.
- **Consolidarea în continuare a administrării fiscale.** Am realizat o evaluare a sistemului de administrare fiscală, utilizând în acest sens Instrumentul de evaluare diagnostică a administrării fiscale (TADAT). Deși Serviciul Fiscal de Stat (SFS) a făcut progrese semnificative în ceea ce privește îmbunătățirea serviciilor oferite contribuabililor, există totuși spațiu pentru îmbunătățirea sistemului de gestionare a riscurilor de conformare fiscală, perfecționarea registrului contribuabililor și modernizarea sistemului informațional. Vom continua să eficientizăm structura organizatorică și capacitatea instituțională a Serviciului Fiscal de Stat,

în conformitate cu recomandările experților FMI care au acordat asistență tehnică, inclusiv în cadrul misiunii TADAT, care s-au referit la: (i) consolidarea capacității SFS de a investiga și transmite procurorilor cazurile de infracțiuni fiscale pentru urmărire penală, prin semnarea protocoalelor relevante, eliminarea lacunelor din legislație și organizarea cursurilor de instruire și asistență tehnică din partea FMI și altor parteneri de dezvoltare; (ii) lansarea schimbului automatizat de informații în cadrul Forumului mondial privind transparența și schimburile de informații în scopuri fiscale (OCDE) până la 1 septembrie 2023; (iii) introducerea în Codul fiscal a unei prevederi ce ține de cadrul general anti-evaziune, pentru a contracara practicile fiscale abuzive pe intern și pe plan internațional (**criteriu de performanță structurală nou, pentru 31 septembrie 2023**); și (iv) implementarea unui program automatizat de monitorizare a disciplinei fiscale aferente raportării fiscale, care ar asigura expedierea la timp a declarațiilor fiscale, inclusiv prin sancționarea neprezentării sau prezentării cu întârziere a rapoartelor fiscale (**criteriu de performanță structurală nou, pentru 31 decembrie 2023**).

- **Continuarea eliminării treptate a tratamentul favorabil al emisiilor de carbon.** Accizele pentru combustibil vor fi ajustate anual în dependență de rata creșterii PIB-ului nominal, în vederea convergenței cu nivelurile minime ale UE până în anul 2025. Pe măsură ce criza energetică va scădea în intensitate, vom revizui regimul de impozitare în sectorul energetic, în urma unei evaluări minuțioase a aspectelor sociale și economice.
- **Avansarea reformelor vamale în mai multe domenii importante.** Parlamentul a aprobat în luna august a anului 2021 un nou cod vamal, elaborat în urma consultărilor cu UE, care are ca scop armonizarea reglementărilor și procedurilor naționale cu cele mai bune practici internaționale și o mai mare aliniere a acestuia la prevederile Directivelor UE, începând cu 1 ianuarie 2023. Elaborăm actele normative necesare pentru a asigura implementarea prevederilor noului Cod vamal. În conformitate cu angajamentele noastre față de UE și în scopul consolidării capacității politicilor promovate de a descuraja contrabanda, am modificat cadrul legal respectiv, (i) reducând pragul legal pentru calificarea contrabandei ca infracțiune și înăsprind amenzile administrative pentru astfel de încălcări și (ii) definind baza infracțiunii de contrabandă, în vederea includerii aici a taxelor, impozitelor și altor plăți. Protocolul OMS pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, care are ca scop reducerea pierderilor de venituri și contrabandei, a fost ratificat de Parlament în luna martie 2022. Urmează să actualizăm legislația relevantă pentru a facilita implementarea acestui Protocol.
- **Valorificarea regimului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru a spori disciplina fiscală.** Instrumentele existente de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, cum ar fi cele utilizate pentru identificarea beneficiarilor efectivi ai entităților și conturilor, pot fi aplicate pentru a spori transparența corporativă, facilita detectarea și urmărirea infracțiunilor fiscale și cazurile de transfer abuziv al profiturilor (inclusiv către jurisdicții offshore netransparente) și pentru a semnala situațiile în care sunt necesare controalele fiscale. În acest sens, ne propunem să îmbunătățim schimbul de informații între autorități și să sporim calitatea informației privind beneficiarii efectivi, dar și să consolidăm cooperarea între Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și organele de drept.

Reforme pentru îmbunătățirea calității bugetului și transparenței bugetare

9. Credem cu fermitate în importanța unui proces bugetar transparent. În acest sens, vom acorda prioritate următoarelor acțiuni:

- **Instituționalizarea rapoartelor de analiză a cheltuielilor.** Considerăm că rapoartele de analiză a cheltuielilor sunt esențiale pentru identificarea posibilităților de sporire a eficienței și eficacității din punct de vedere a costurilor în sectoarele cheie. Am finalizat analiza cheltuielilor în învățământ și în sectorul agricol și planificăm să finalizăm analiza cheltuielilor în sănătate în anul 2023. Pentru a implementa recomandările relevante din rapoartele de analiză a cheltuielilor deja finalizate, planificăm să consolidăm rețeaua universitară prin absorbirea instituțiilor de învățământ superior mai mici și fuzionarea instituțiilor de cercetare științifică cu universitățile, utilizând resursele eliberate în urma eficientizării sistemului pentru îmbunătățirea procesului educațional. Vom colabora îndeaproape cu partenerii noștri din ONU pentru a efectua analize suplimentare ale cheltuielilor din sectorul social, după necesitate și vom monitoriza implementarea recomandărilor parvenite în cadrul analizelor de cheltuieli ce au vizat îmbunătățirea calității învățământului și asigurarea eficacității și echității cheltuielilor publice destinate copiilor și altor grupuri vulnerabile.
- **Vom depune efort în vederea fortificării credibilității Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM).** În concordanță cu obiectivul de perfecționare a sistemelor de management al finanțelor publice, vom continua să depunem efort pentru a asigura disciplina bugetară într-un cadru multianual. La moment, dacă ne referim la cheltuieli, executarea bugetelor este la un nivel mult sub cel planificat, ceea ce afectează impactul noilor politici asupra bugetelor pe termen scurt și mediu. Cu asistență tehnică din partea FMI, vom lua măsuri pentru fortificarea proceselor de elaborare și implementare a CBTM. Ne propunem să stabilim limite indicative sau obligatorii pentru cheltuieli, într-un cadru multianual. Un CBTM mai puternic este cheia înțelegerii de către cetățeni a impactului multianual al politicilor noi implementate, precum și a efectului lor asupra sustenabilității bugetare pe termen lung, și, totodată, va servi drept un sistem de alertare timpurie, pentru a permite luarea măsurilor de remediere necesare.
- **Consolidarea cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală și a transparenței bugetare.** Vom evalua performanțele cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală, în vigoare din 2018, cu scopul de a reduce caracterul pro-ciclic al regulii deficitului bugetar, a limita aplicabilitatea clauzelor de derogare și a consolida controlul bugetar și transparența bugetară.
- **Consolidarea achizițiilor publice.** Publicăm deja informația cu privire la beneficiarii efectivi ai tuturor entităților care încheie contracte cu autoritățile publice pe pagina oficială a Agenției Achiziții Publice. Intenționăm să consolidăm sistemul e-Achiziții, care va acoperi toate achizițiile publice, în anul 2023, pentru a susține procesele de achiziții publice transparente și a presta servicii eficiente din punctul de vedere al costurilor. În afară de aceasta, Guvernul intenționează să aprobe o foaie de parcurs pentru următorii patru ani, prin aprobarea Programului de dezvoltare a achizițiilor publice, având ca scop armonizarea în continuare a cadrului național de reglementare cu *Acquis Communautaire*, finalizarea creării cadrului normativ de reglementare, dezvoltarea capacităților specialiștilor în domeniul achizițiilor publice și promovarea achizițiilor publice centralizate.

- **Consolidarea mecanismelor de dezvoltare a informației privind riscurile bugetare și de management al riscurilor bugetare.** Am înregistrat progrese în identificarea și raportarea riscurilor bugetare și, începând cu 2018, publicăm nota privind riscurile bugetare, ca anexă la pachetul de documente bugetare. În 2020, am extins acest exercițiu, incluzând principalele parteneriate public-private, întreprinderile de stat mari și garanțiile de stat acordate în cadrul programului "Prima Casă". Vom continua să îmbunătățim notele privind riscurile bugetare, cu extinderea domeniilor acoperite, cu o mai bună acoperire, monitorizare, coordonare inter-instituțională și raportare a calității angajamentelor contingente (a se vedea planurile de reformare a sectorului întreprinderilor de stat).
- **Consolidarea managementului datoriei și gestionării numerarului.** În pofida progresului înregistrat în ultima perioadă, în special în ceea ce privește calitatea datelor și coordonarea inter-departamentală, instrumentele financiare sunt totuși limitate și concentrate pe hârtii de valoare cu termen de scadență scurt, iar piața valorilor mobiliare de stat rămâne a fi slab dezvoltată. În septembrie 2022 am modificat Legea 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat pentru a: (i) spori calitatea datelor statistice privind datoria sectorului public (în baza recomandărilor experților FMI), (ii) reglementa emiterea directă a valorilor mobiliare de stat spre achiziționare de către persoanele fizice și tranzacționarea acestora pe piața primară și cea secundară, (iii) reglementa monitorizarea activității dealerilor pe piața primară și (iv) reglementa procesul de contractare a datoriei și emitere a garanțiilor. Vom modifica legislația secundară relevantă pentru a facilita implementarea acestei Legi. Pentru a perfecționa piața creanțelor aferente valorilor mobiliare de stat și a facilita finanțarea internă, vom consolida capacitățile noastre operaționale și vom lua măsuri pentru a dezvolta în continuare sistemul de dealeri primari și a crea o platformă nouă pentru micii investitori. În acest scop, vom aproba și implementa un plan de acțiuni pentru dezvoltarea pieței valorilor mobiliare de stat.

Reforme menite să facă cheltuielile eficiente, sustenabile și favorabile creșterii economice

10. Ne propunem să îmbunătățim calitatea serviciilor publice pentru a sprijini obiectivele de creștere economică și echitate socială. Vom întreprinde următoarele măsuri:

- **Vom consolida cadrul de management al investițiilor publice, în vederea majorării nivelului de executare și calității investițiilor publice și eliminării lacunelor substanțiale legate de infrastructură.** În linii mari, cadrul nostru de management al investițiilor publice este în concordanță cu bunele practici internaționale, însă aplicarea inconsecventă și nivelul redus de acoperire îi limitează în mod semnificativ eficacitatea. În baza recomandărilor Raportului privind evaluarea managementului investițiilor publice (PIMA) din anul 2019, ne propunem să consolidăm etapele de planificare, alocare și implementare din ciclul de gestionare a investițiilor publice. Pentru atingerea acestui obiectiv, (i) în luna martie am publicat pe pagina web a Ministerului Finanțelor cinci rapoarte cu privire la executarea proiectelor de investiții realizate de către fondurile de dezvoltare (Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fondul Rutier, Fondul Ecologic Național, Fondul de Eficiență Energetică și proiectele finanțate din surse externe) pe parcursul anului bugetar precedent, și anual vom actualiza aceste rapoarte, ca parte integrală a procesului de elaborare a bugetului și de raportare bugetară; și (ii) am modificat legislația și actele normative în vederea

extinderii cadrului actual de management al investițiilor publice prin includerea proiectelor finanțate din bugetul de stat, proiectelor finanțate din exterior și a proiectelor finanțate din fondurile de dezvoltare (**criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022**). Pentru a facilita implementarea și în vederea sporirii transparenței și fortificării în continuare a cadrului de management al investițiilor publice, vom: (i) impune obligativitatea respectării prevederilor Hotărârii de Guvern nr. 684/2022 în cazul tuturor proiectelor de investiții publice eligibile care urmează să fie finanțate în contextul CBTM și Bugetului de stat, începând cu anul 2024; și (ii) vom crea un registru al proiectelor de investiții care urmează să fie realizate cu finanțare de la Bugetul de stat, proiectelor finanțate din surse externe și din fondurile de dezvoltare și vom face publică documentația aferentă.

- **Consolidarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar.** Planificăm să efectuăm o analiză a sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, pentru a îmbunătăți coeficientul de compresie a salariilor, a consolida procesul bugetar și a face față necesității acute de cadre. Pentru atingerea acestui obiectiv și având în vedere recomandările experților misiunii recente de asistență tehnică a FMI, planificăm să îmbunătățim raportarea alocațiilor bugetare pentru acoperirea costurilor de personal, incluzând instituțiile publice, să consolidăm în continuare valorile de referință pentru stabilirea salariilor în sectorul bugetar și să revizuiem mecanismul de ajustare a plăților salariale din sectorul public în funcție de minimul de subzistență. În luna decembrie a anului 2021, am lansat un registru informațional cuprinzător, pe deplin funcțional, în regim de pilotare, care duce evidența angajaților Ministerului Finanțelor și Serviciului Fiscal de Stat, și lucrăm la extinderea sistemului pentru a include și Serviciul Vamal, inspecțiile financiare și Agenția Achiziții Publice. Am extins acest registru informațional cuprinzător pentru a cuprinde toți angajații guvernului central.
- **Asigurarea sustenabilității sistemului de pensii.** Sistemul nostru de pensii se confruntă cu provocări semnificative, inclusiv baza îngustă de contribuții, îmbătrânirea populației și descreșterea ratelor de înlocuire. În luna aprilie a anului 2023, planificăm să majorăm pensiile cu 14,5 la sută, în concordanță cu creșterea prognozată a contribuțiilor la bugetul de asigurări sociale. În consultare cu Banca Mondială, intenționăm să extindem în continuare baza de contribuții pentru a atenua riscurile de sustenabilitate. Intenționăm să facem sistemul de pensii mai echitabil, prin modificarea programului Fondului de Argint, astfel încât să fie majorate plățile pentru un grup restrâns de pensionari care au o vârstă înaintată (vom lua în considerare vârsta și stagiul de muncă).]
- **Perfecționarea programelor de asistență socială.** În consultare cu Banca Mondială, am inițiat reforma Programului de ajutor social, în vederea îmbunătățirii țintirii beneficiarilor programelor de asistență socială, redirectionând resursele de la plățile pe bază pe categorii (inclusiv plățile ad-hoc bazate pe categorii) spre cele acordate în funcție de veniturile evaluate indirect, majorând coeficienții atribuiți celor mai vulnerabili membri ai familiilor beneficiare și asigurând funcționarea sistemului de depunere a cererilor la distanță pentru programele bazate pe venituri. Reforma prevede și simplificarea evaluării veniturilor prin metode indirecte, clarificând criteriile de eligibilitate pentru ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului și îmbunătățind interconectarea sistemelor informaționale. În strânsă cooperare cu partenerii din ONU, vom continua să monitorizăm impactul războiului asupra condițiilor de trai ale populației și vom ajusta nivelul de subzistență în modul corespunzător, pentru a proteja categoriile cele mai vulnerabile, în special familiile cu copii. Am actualizat

strategia de reducere a sărăciei, numită oficial SND "Moldova europeană 2030", și ea a fost adoptată în Parlament în noiembrie 2022.

- **Lansarea unui program de reducere a sărăciei energetice pentru susținerea unor categorii vulnerabile ale populației.** În vederea atingerii acestui obiectiv, am creat Fondul de reducere a vulnerabilității energetice (FRVE), pentru a proteja populația vulnerabilă de creșterea costurilor la resursele energetice și a susține trecerea gospodăriilor casnice la aparataj electrocasnic mai eficient din punct de vedere energetic. Conform situației la 24 noiembrie, 520000 din 1300000 (circa 40 la sută) din gospodăriile casnice s-au înregistrat pe platforma online pentru acordarea compensației respective. Programul finanțat prin FRVE vizează aproximativ 80 la sută din populația Republicii Moldova, reducând în mod progresiv volumul subvențiilor energetice acordate beneficiarilor din 5 categorii de gospodării casnice (din care o categorie non-eligibilă), în baza indicatorilor de bunăstare, analizei veniturilor prin metode indirecte de evaluare, caracteristicilor familiilor, tipului sistemului de încălzire utilizat și nivelurilor consumului. În baza prețurilor actuale la resursele energetice, costul estimat al acordării subvențiilor respective este de circa 1 miliard de lei pe lună pe parcursul sezonului rece 2022-2023. Subvențiile vor fi finanțate din FRVE (în baza legii adoptate de Parlament la 28 iulie 2022).
- **Majorarea investițiilor în programe de intervenții în situații de dezastru și de adaptare la schimbările climatice.** Sectorul agricol, care are o importanță sistemică pentru Republica Moldova, este în continuare vulnerabil în fața calamităților naturale, generând riscuri iminente pentru bunăstarea numeroșilor producători agricoli și familiilor acestora. În cooperare cu Banca Mondială, vom explora măsuri care să sporească rezistența acestui sector, inclusiv prin consolidarea capacității gospodăriilor agricole de a implementa practici agricole durabile și măsuri de adaptare la schimbările climatice, extinderea accesului la sisteme de irigare, introducerea unor soiuri de culturi rezistente la secetă și luarea măsurilor de protecție anti-grindină, precum și elaborarea unor programe inovatoare de asigurări.
- **Consolidarea eforturilor privind asigurarea egalității de gen.** Inegalitățile de gen continuă să persiste în Moldova, iar decalajul între remunerarea femeilor și bărbaților este mai pronunțat decât în statele UE, constituind 14,4 la sută față de 14,1 la sută înregistrat în UE în 2019. Rata de participare în forța de muncă rămâne a fi scăzută pentru femei, constituind 35 la sută, comparativ cu 43,1 la sută pentru bărbați, în timp ce salariile femeilor sunt în medie cu 13,7 la sută mai mici decât ale bărbaților, din cauza diferențelor în nivelul de studii, vârstă și stagiul de muncă. Potrivit rezultatelor studiului PEFA (Evaluarea cheltuielilor publice și responsabilității financiare), Moldova nu dispune de un cadru cuprinzător de bugetare adaptat la gen (GRB), deoarece ministerele de resort nu urmăresc în mod sistematic informațiile privind cheltuielile legate de dimensiunea de gen. Cu toate că au fost elaborați anumiți indicatori sensibili la dimensiunea de gen și a fost stabilită cerința ca informațiile prezentate în cadrul bugetar pe termen mediu să fie sensibile la dimensiunea de gen, totuși per ansamblu sistemul nu dispune de un mecanism de monitorizare. Vom colabora cu agențiile ONU în vederea consolidării capacităților în vederea includerii dimensiunii de gen pe agenda mai largă de reformare a sistemului de gestionare a finanțelor publice, oferind ministerelor de resort îndrumări ce țin de monitorizarea și raportarea informațiilor sensibile la gen.

B. Politica monetară

11. BNM este pregătită să ajusteze politica monetară în concordanță cu cadrul de țintire a inflației. Deciziile de politică monetară continuă să fie ghidate de evoluția inflației.

- Rata de bază.** Promovarea unei politici monetare focusate spre perspectivă și bazate pe statistica raportată a permis limitarea impactului efectelor secundare. Conform prognozei, maximumul inflației va fi fost în octombrie 2022, creându-se premise pentru relaxarea prudentă a politicii monetare. În anul 2022, măsurile de politică monetară au prevăzut trei majorări a câte 300 puncte de bază în lunile mai, iunie și august, după care în decembrie BNM a redus rata de bază cu 150 puncte de bază, până la 20 la sută. În plus, BNM a ajustat cerințele privind rezervele minime obligatorii în lei și cele denominate în valută cu șase puncte procentuale până la 40 la sută în august, și, respectiv, până la 45 la sută în septembrie, iar ulterior, în luna decembrie, a redus cerințele privind rezervele în monedă națională până la 37 la sută. Având în vedere incertitudinea fără precedent, rămânem pregătiți pentru o ajustare a ritmului normalizării politicii monetare în caz dacă inflația înaltă se va dovedi mai persistentă.
- Intervențiile valutare.** De la începutul războiului, moneda națională s-a depreciat cu circa 8 la sută, reflectând înrăutățirea mediului extern și reducerea încrederii. Cu toate acestea, de la prima evaluare a programului, sprijinul financiar extern considerabil și îmbunătățirea situației pe piață au permis restabilirea nivelului rezervelor valutare brute, inversând trendul de înregistrare a pierderilor valutare. Suntem conștienți de amploarea și durata presiunilor asupra încrederii cauzate de război, și nu există certitudine în ceea ce privește creșterea prețurilor la resursele energetice și produsele alimentare. Contextul actual de politici este dificil și este necesar să ne asigurăm că băncile comerciale dispun de lichidități suficiente și totodată de rezervele necesare pentru a face față șocurilor care se pot manifesta într-un mediu atât de complex. Respectiv, suntem pregătiți să permitem ajustările necesare ale cursului de schimb și vom continua să gestionăm rezervele într-o manieră conservativă, limitând intervențiile doar la cele necesare pentru prevenirea volatilității excesive a cursului de schimb, în același timp comunicând cu actorii de pe piață într-o manieră activă despre strategia noastră de intervenții.
- Măsuri de contingență.** Respectând angajamentul de implementare a politicilor trasate, în condițiile unui nivel de incertitudine fără precedent, BNM este gata să întreprindă măsuri de contingență necesare, în caz dacă se vor materializa riscurile de înrăutățire gravă a situației, care vor pune în pericol stabilitatea macroeconomică și financiară. În consultare cu experții FMI, vom lua astfel de măsuri ca parte a unui ansamblu mai larg de ajustare macroeconomică.

C. Politicile din sectorul financiar

12. Sectorul financiar a dat dovadă de o foarte bună reziliență de la începutul războiului, dar riscurile rămân înalte, în contextul reducerii rezervelor de lichidități. În faza acută a crizei de lichiditate, am pus în aplicare un set complex de instrumente, inclusiv facilitățile permanente în lei, swap-urile și intervențiile valutare, asigurând, în același timp, aprovizionarea permanentă cu bancnote în valută străină. Datorită sporirii încrederii pe piață, volumul total al

depozitelor s-a restabilit, în timp ce volumul depozitelor în dolari SUA ale persoanelor juridice a revenit la nivelul înregistrat înainte de declanșarea războiului. Băncile sunt în continuare capitalizate în mod adecvat, iar calitatea activelor rămâne înaltă, creditele neperformante menținându-se la un nivel stabil de 6,5 la sută din totalul creditelor la finele lunii septembrie. Însă rata de acoperire a necesarului de lichiditate pe sistem a scăzut până la 174,4 la sută la finele lunii septembrie, de la nivelul de peste 300 la sută înregistrat înainte de război, reflectând parțial modificarea de către BNM a cerințelor privind nivelul rezervelor minime obligatorii. Cu toate acestea, rata de acoperire a necesarului de lichiditate la toate băncile rămâne peste nivelul prescris de 100 procente. Testele de rezistență la stres indică faptul că sistemul bancar poate rezista unei deteriorări a condițiilor de lichiditate din cauza influenței factorilor negativi asupra încrederii, din cauza sporirii fluxurilor de refugiați și presiunilor asupra cursului de schimb. Monitorizăm îndeaproape presiunile asupra lichidității la fiecare bancă în parte și suntem pregătiți să întreprindem alte măsuri de contingență necesare pentru a preveni acumularea riscului pe partea de lichiditate. Pentru a asigura stabilitatea poziției de capital a băncilor într-un mediu de incertitudine sporită, le-am recomandat băncilor să se abțină de la plata dividendelor până la atenuarea impactului negativ al șocului. Profitabilitatea continuă să fie favorabilă: rentabilitatea capitalului propriu a constituit 18,1 la sută, iar rentabilitatea activelor – 3,1 la sută la sfârșitul lunii septembrie 2022.

13. Măsurile luate prompt au dus la atenuarea creșterii creditării, dar, totodată, rămânem vigilenți la acumularea riscului sistemic. Ca urmare a creșterii excesive a volumului creditelor de consum, am majorat rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile băncilor la creditele de consum și am introdus reglementări privind creditarea responsabilă, prin stabilirea unui prag de 80 la sută pentru raportul dintre credite și valoarea gajului (LTV) și a unui prag de 40 la sută pentru raportul dintre serviciul datoriei și venitul total (DSTI), precum și prin evaluări mai stricte ale bonității debitorilor. Ca urmare, în al treilea trimestru al anului 2022 a încetinit rata de creștere a creditelor noi imobiliare și de consum, plasându-se la nivelul de 63 la sută și, respectiv, 50 la sută (față de anul precedent). Datele preliminare indică progrese bune în ceea ce privește respectarea de către bănci a limitelor privind indicatorii aferenți debitorilor. În același timp, înăsprirea politicii monetare prin majorarea ratelor dobânzilor s-a reflectat în rate mai mari la depozite și la credite, contribuind, de asemenea, la încetinirea ritmului de creștere a creditării private.

14. Ne menținem angajamentul de a consolida în continuare autonomia instituțională și guvernanta BNM, în consultare cu FMI. Ținând cont de contextul extrem de incert și inflația înaltă, independența BNM rămâne esențială pentru a asigura eficacitatea în menținerea stabilității macroeconomice și financiare. În acest sens, ne asumăm cu fermitate angajamentul să implementăm pe deplin recomandările privind garanțiile necesare. În special, vom adopta, în urma consultărilor cu experții FMI, proiectul modificărilor legislative relevante, elaborat cu scopul consolidării prevederilor (**acțiune prioritară**, condiție pentru aprobarea de Consiliul de directori executivi al FMI a celei de-a doua evaluări a Programului) ce țin de: (i) procedurile și criteriile pentru numirea, demisia și demiterea guvernatorului și a viceguvernatorilor și a membrilor Consiliului de supraveghere; (ii) interzicerea influenței actorilor publici și privați; și (iii) clarificarea responsabilităților manageriale ale guvernatorului și ale Comitetului executiv.

15. Ne păstrăm pe deplin angajamentul de a menține progresul atins în reformarea sectorul bancar. În acest scop, ne vom asigura că acțiunile întreprinse în procesul de înlăturare a

acționarilor care nu corespund criteriilor de onorabilitate și profesionalism – inclusiv a celor care acționează în mod concertat – nu vor fi inversate. Suntem hotărâți să face dreptate în raport cu făptașii fraudei, prin efectuarea investigațiilor, urmării penale și proceselor de judecată într-o manieră independentă și cuprinzătoare. În acest context, recunoaștem riscurile pentru stabilitatea financiară care ar putea surveni în urma desfășurării procedurilor legale față de bănci, în calitatea lor de persoane juridice. Ținând cont de acest fapt, consolidăm mecanismele de management al crizelor, ridicând discutarea problemelor stabilității financiare și riscurilor bugetare din sistemul bancar la nivelul Comitetului Național de Stabilitate Financiară, totodată analizând riscurile respective la nivelul Consiliului Suprem de Securitate. Am pregătit – și vom actualiza periodic, iar apoi vom discuta în cadrul Comitetului Național de Stabilitate Financiară – planurile cuprinzătoare de acțiuni în situații de urgență (i) pentru a ne asigura ca toate cerințele de formare a provizioanelor și cerințele de capital aplicate unei bănci pentru asigurarea respectării deciziilor judecătorești în derulare să fie conforme cu standardele internaționale de raportare financiară și regulamentele BNM; (ii) pentru a solicita prezentarea unor planuri credibile de restabilire a capitalului, cu termene clare, în cazurile în care nivelul capitalului scade sub limitele prudentiale, de rând cu alte acțiuni de supraveghere menite să corecteze situația; și (iii) pentru a pune în aplicare, dacă va fi necesar, măsurile de rezoluție identificate de către autoritățile competente, pentru menținerea stabilității financiare, în conformitate cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

16. BNM întreprinde în continuare pașii necesari pentru a asigura o guvernare corporativă adecvată și o gestionare profesionistă a băncilor. În timp ce sprijinim ofertele publice inițiale ale băncilor comerciale la burse de valori cu renume din străinătate, ne menținem angajamentul să menținem un cadru puternic de supraveghere, în special în ceea ce privește accesul la informații despre acționari, competențele de supraveghere asupra acționariatului, reglementările privind jurisdicția investitorilor și guvernarea bancară.

17. Suntem hotărâți să fortificăm supravegherea sectorului financiar, inclusiv prin consolidarea cadrului de gestionare a crizelor financiare și cadrul macro-prudențial, în conformitate cu recomandările Raportului privind analiza stabilității sectorului financiar (FSSR). În acest context, BNM a înregistrat progrese în procesul de pregătire a revizuirii tematică a Legii privind Redresarea și Rezoluția Bancară și a legislației secundare respective, în conformitate cu cele mai bune practici, luând în considerare specificul Moldovei și în baza recomandărilor experților FMI, având ca scop identificarea deficiențelor existente și introducerea unei flexibilități mai mari vizând cerințele minime privind fondurile proprii și obligațiunile eligibile (MREL), condițiile de acces la fondul de rezoluție și participarea Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar la finanțarea măsurilor de rezoluție (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2023**). De asemenea, am avansat în revizuirea cuprinzătoare a cadrului de lichidare a băncilor în vederea consolidării procedurilor de lichidare, inclusiv prin introducerea unei proceduri de lichidare forțată care să asigure atingerea obiectivelor de politici publice fără a afecta alte funcții îndeplinite de BNM. Suntem hotărâți să eliminăm lacunele din cadrul macroprudențial, inclusiv prin modificarea Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei pentru a-i oferi BNM un mandat legal explicit de asigurare a stabilității financiare. BNM intenționează, de asemenea, să actualizeze cadrul de testare la stres a macro-solvabilității. În afară de aceasta, până în luna martie a anului 2023 vom modifica legislația relevantă pentru a asigura exercitarea de către BNM a activității de supraveghere fără ca Banca Națională să fie

restricționată de termene-limită inadecvate sau alte impedimente în calea activității eficiente de supraveghere a sectorului financiar, introduse în Codul administrativ în anul 2019.

18. Ne angajăm să consolidăm mecanismele de asigurare a stabilității financiare. Vom dezvolta capacitatea Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar pentru rambursarea depozitelor asigurate în cazul eventualelor falimente bancare în viitor, inclusiv prin efectuarea de teste de răspuns la stres atât pentru Fondul de garantare a depozitelor în sectorul bancar, cât și pentru bănci. Vom consolida nivelul de pregătire a BNM pentru rezoluția bancară în vederea implementării instrumentului bancă-punte și a instrumentului de recapitalizare internă, inclusiv pregătirea planurilor operaționale, precum și vom consolida cooperarea între agenții.

19. Lucrăm la îmbunătățirea supravegherii sectorului nebanca în materie de viabilitate, guvernanta corporativă și practici de gestionare a riscurilor. Ne vom axa, în primul rând, pe realizarea angajamentului asumat anterior, și anume de a transfera către BNM responsabilitățile de reglementare și supraveghere a organizațiilor de creditare nebanca, asociațiilor de economii și împrumut, birourilor istoriilor de credit, companiilor de asigurări și companiilor de intermediere în sectorul asigurărilor începând cu 1 iulie 2023. Perfecționăm coordonarea între autorități pentru a intensifica pregătirile, inclusiv printr-un plan de acțiuni cuprinzător care prevede măsuri de clarificare a cadrului legal, de consolidare a capacităților, de asigurare a continuității activității, de punere în aplicare a modificărilor de reglementare necesare și de gestionare a comunicării.

- **Organizațiile de creditare nebanca.** Punerea în aplicare, începând cu 1 septembrie 2022, a cerințelor privind valoarea raportului dintre credite și garanții (RCG) și raportului dintre serviciul datoriei și venituri (RSDV), precum și evaluarea mai strictă a bonității creditorilor de către organizațiile de creditare nebanca au contribuit la o reducere (față de anul precedent) a creditării nebanca cu 25 la sută în luna septembrie și cu 33 la sută în luna octombrie 2022. Modernizăm cerințele de raportare pentru organizațiile de creditare nebanca pentru a monitoriza îndeaproape respectarea de către OCN a prevederilor Regulamentului cu privire la creditarea responsabilă și ne propunem să finalizăm procesul până în luna iulie a anului 2023.
- **Companiile de asigurări.** Am modificat modalitatea de raportare a indicatorilor de solvabilitate și lichiditate, pentru a actualiza valoarea acțiunilor corporative și deprecierea activelor imobiliare, contabilizând corect totodată obligațiile existente vizate în cadrul litigiilor. În luna aprilie 2022 am adoptat o nouă Lege privind activitatea de asigurare și reasigurare, pentru a transpune cerințele Pilonului II (guvernanta corporativă) și Pilonului III (standardele de raportare) ale cadrului de reglementare Solvency II. Pentru a facilita implementarea pilonilor II și III ai cadrului Solvency II, CNPF va elabora toată legislația secundară de importanță critică. Până la finele lunii iunie 2023, CNPF va adopta legislația secundară privind licențierea, acționarii calificați, cerințele prudențiale și cerințele privind profesionalismul și onorabilitatea (**criteriu de performanță structurală nou, 30 iunie 2023**). În viitor, BNM planifică să efectueze o analiză a bilanțurilor tuturor companiilor de asigurări pentru a evalua gradul lor de pregătire pentru implementarea ulterioară a Pilonului I. În concordanță cu planul de redresare financiară aprobat, o companie de asigurări a fost recapitalizată cu succes, iar procedura de administrare specială instituită în altă companie de asigurări asigură fortificarea în continuare a respectării cerințelor de reglementare. În

conformitate cu noile prevederi ale legislației, ne angajăm să implementăm mecanismele de rezoluție față de asiguratorii care nu corespund cerințelor prudențiale pentru protejarea activelor. De asemenea, în luna aprilie 2022 am adoptat noua Lege cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto, care urmează să intre în vigoare la 1 aprilie 2023.

20. Planificăm să consolidăm cadrul de reglementare a piețelor de capital și cadrul de protecție a consumatorilor în sectorul financiar. În vederea atingerii acestui obiectiv, planificăm să consolidăm supravegherea piețelor de capital prin transferul competențelor de supraveghere relevante ale Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) de la BNM către CNPF. Ca prim pas, vom crea un comitet de coordonare comun al acestor instituții, care va elabora prevederile ce țin de procesul de supraveghere, structura de proprietate și de guvernanță a DCU în contextul noului cadru de reglementare a piețelor de capital. De asemenea, în vederea sporirii protecției consumatorilor în sectorul financiar, examinăm posibilitatea transmiterii către CNPF a competențelor ce țin de protecția consumatorilor în acest sector, inclusiv a responsabilităților clare în domeniul protecției consumatorilor tuturor serviciilor financiare.

21. Luăm măsuri în vederea îmbunătățirii incluziunii financiare. În acest scop, BNM modernizează activ infrastructura pieței financiare pentru a facilita plățile fără numerar, prin dezvoltarea unui sistem de plăți instantanee și, cu timpul, a sistemului bancar deschis bazat pe DSP2. Potrivit recomandărilor din raportul FSSR, vom actualiza până la trimestrul IV al anului 2023 cadrul de reglementare pentru verificarea online a identității persoanelor (procedura electronică de cunoaștere a clienților), ceea ce va îmbunătăți calitatea serviciilor acordate clienților și le va permite grupurilor care fie nu beneficiază de servicii, fie beneficiază de servicii limitate să aibă acces și să utilizeze serviciile financiare reglementate. Acest lucru va spori, de asemenea, eficacitatea și nivelul de acoperire al regimului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. Direcția FinTech, creată recent, comunică într-o manieră proactivă cu sectorul privat în vederea elaborării produselor noi bazate pe utilizarea infrastructurii de plăți instantanee, ceea ce mobilizează serviciile digitale, oferind consumatorilor și IMM-urilor servicii financiare incluzive, moderne, rapide și eficiente. Ne asumăm angajamentul să creăm un comitet care va întruni reprezentanți ai instituțiilor relevante, care va elabora, implementa și monitoriza Strategia națională de incluziune financiară.

22. Ne angajăm să protejăm sectorul financiar de fluxurile financiare ilicite. În acest scop, vom continua să consolidăm regimul național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în special prin eliminarea vulnerabilităților identificate în evaluarea MONEYVAL din 2019. Pentru a spori capacitatea instituțiilor financiare de a-și juca rolul de „gardieni”, am desfășurat activități de informare a sectorului cu privire la o mai bună înțelegere a riscurilor, punerea în aplicare a unei abordări bazate pe risc și la aplicarea mai eficientă a măsurilor de prevenire care se concentrează pe raportarea tranzacțiilor suspecte, a persoanelor expuse politic, și pe identificarea beneficiarilor efectivi. Ne angajăm să continuăm aceste eforturi, inclusiv prin activități de supraveghere specifice. De asemenea, vom consolida capacitățile autorităților de reglementare și vom îmbunătăți coordonarea între toți actorii relevanți, inclusiv autoritățile de reglementare, organele de drept și sectorul privat. Am adoptat Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2025 și vom actualiza evaluarea națională a riscurilor; vom elabora planul de acțiune aferent și vom publica rezultatele.

D. Reformarea sectorului întreprinderilor de stat și a sectorului energetic

23. Reformarea sectorului întreprinderilor de stat în vederea sporirii eficienței și atenuării riscurilor bugetare rămâne o prioritate. Sectorul întreprinderilor cu participarea statului din Moldova subminează concurența, productivitatea și investițiile private, generând în același timp riscuri bugetare semnificative. Sectorul suferă din cauza performanțelor modeste asociate cu guvernanta și supravegherea slabe, scopurile de activitate necomerciale, capacitățile modeste și independența redusă ale consiliilor de supraveghere.

- Pentru a spori capacitatea de supraveghere și monitorizare a riscurilor bugetare, începând cu luna februarie 2022 toate întreprinderile de stat de nivelul administrației centrale prezintă situațiile financiare trimestriale Agenției Proprietății Publice, care sunt transmise în mod regulat și Ministerului Finanțelor. Efectuăm o evaluare complexă a situației financiare a tuturor întreprinderilor de stat care activează la nivelul guvernului central, în vederea identificării practicilor corupte și contractelor moștenite care generează costuri bugetare.
- Deși cu întârziere, am adoptat în luna decembrie a anului 2022 o strategie privind proprietățile statului care vizează toate întreprinderile de stat la nivelul guvernului central, în vederea identificării întreprinderilor aflate în proprietate publică care vor fi supuse reorganizării, privatizării sau lichidării, și planuri de consolidare a structurilor lor de guvernanta (**criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022**). Raționamentele strategiei includ: (i) sprijinirea intereselor economice naționale; (ii) menținerea infrastructurii critice; (iii) producerea de bunuri și servicii strategice ; și (iv) acordarea de servicii sociale de bază. În perspectivă, vom finaliza un triaj al întreprinderilor de stat în subordinea instituțiilor administrației publice centrale, în conformitate cu prevederile Strategiei privind proprietățile statului care a fost aprobată (**criteriu de performanță structural nou, 31 decembrie 2023**). De asemenea, intenționăm să propunem o strategie de privatizare pentru întreprinderile mici și mari și să stabilim criteriile de referință economice pentru a identifica condițiile cele mai oportune pentru demararea eforturilor de deetizare.
- În 2023, cu sprijinul Băncii Mondiale, intenționăm să adoptăm regulamente privind procesul de selectare a membrilor consiliilor de supraveghere și auditul întreprinderilor de stat.

24. Protejarea securității energetice rămâne o prioritate. Ajustarea constituie un element de importanță critică al politicii de gestionare a majorării prețurilor la resursele energetice importate, iar suportul suplimentar din partea bugetului va depinde de disponibilitatea resurselor bugetare. De asemenea, am luat măsuri pentru a reduce consumul de energie.

- **Gazele naturale.**

- Formula de stabilire a prețului la gazele naturale convenită cu "Gazprom" în 2021 a dus la stabilirea unor prețuri favorabile și în descreștere în lunile octombrie și noiembrie ale anului curent (1028 și, respectiv, 821 dolari pentru 1000 m³). În pofida clauzelor contractuale, "Gazprom" a restricționat volumul de gaze naturale livrate Republicii Moldova la 5,7 milioane m³ pe zi, ceea ce a constituit aproximativ 70 la sută din volumul

contractat în octombrie și jumătate din volumul convenit pentru noiembrie (8,1 și, respectiv, 11,1 milioane m³ pe zi).

- Am obținut o linie de credit în valoare de 300 milioane de euro din partea BERD, pentru achiziționarea de urgență a gazelor naturale și depozitarea acestora, pe care am folosit-o, de rând cu resursele bugetare, în scopul stocării de rezerve suficiente pentru circa trei luni de consum în perioada rece a anului (cu condiția realizării măsurilor de reducere a consumului de gaze naturale). Am actualizat planul de acțiuni în situații de criză și opțiuni de politici, astfel încât să fim pregătiți pentru scenariul în care prețurile la resursele energetice vor crește în continuare și/sau vor exista blocaje semnificative în livrarea resurselor energetice. Aprovizionarea cu gaze naturale din Azerbaidjan și România rămân a fi alternative viabile. În calitate de stat-membru al platformei energetice a UE, vom valorifica relațiile noastre de cooperare la nivel regional în vederea promovării eforturilor de reducere a dependenței de importul de gaze naturale și eliminarea blocajelor și ineficiențelor în materie de infrastructură. La concret, în conformitate cu planul de acțiuni pentru regiunea Europa de Sud-est al platformei energetice a UE, ne vom asigura ca reglementările vamale să-i permită Republicii Moldova operaționalizarea fluxurilor virtuale inversate prin conductele de gaze. Am ajustat cadrul de reglementare pentru a asigura o aliniere mai strânsă și mai rapidă a tarifelor cu prețurile gazelor naturale importate. În continuare, în coordonare cu Secretariatul Comunității Energetice, ANRE va elibera până în luna august a anului 2023 certificările finale pentru companiile separate cu statut de operator al sistemului de transport (TSO) în sectorul gazelor naturale.
- **Energia electrică.**
 - Războiul rămâne în continuare o sursă de incertitudine referitor la furnizori și preț. Pe 24 octombrie, MGRES a redus substanțial volumul de energie electrică furnizată, astfel încât a devenit necesar de efectuat achiziții de pe piețele spot din străinătate. Mai mult, escaladarea atacurilor țintite asupra infrastructurii din Ucraina a dus la reducerea și ulterior chiar la încetarea livrărilor de energie electrică importată în Moldova. Pentru a acoperi deficitul, am asigurat aprovizionarea cu energie electrică din România, prin sistemul electroenergetic al Europei Continentale ENTSO-E, dar capacitățile rămân a fi limitate, cantitățile disponibile – volatile, iar prețurile – în general mai mari. Recurgerea la partenerii comerciali din UE sau la achizițiile pe piețele spot pentru a acoperi deficitul va duce, probabil, la creșterea costurilor, în timp ce capacitatea de transmisie transfrontalieră rămâne limitată la 500 MW. Îndemnăm agenții economici și gospodăriile casnice să economisească energia electrică în orele de vârf pentru a ajuta la echilibrarea sarcinii în rețea.
 - Continuăm să ajustăm tarifele la energia electrică pentru a reflecta creșterea costurilor, inclusiv în lunile martie, iunie, octombrie și noiembrie. În afară de aceasta, am acordat o compensație directă companiei furnizoare de energie electrică (care este cumpărător unic al energiei electrice din surse regenerabile și celei de cogenerare din sistemul centralizat de termoficare), pentru a atenua impactul creșterii prețurilor.

25. Am introdus un nou program de asistență socială bine ținută și vom continua implementarea programelor existente, pentru a proteja categoriile cele mai vulnerabile ale

populației. Planificăm să acordăm compensații consumatorilor vulnerabili de energie prin achitarea unei părți a facturii pe parcursul sezonului de încălzire, prin implementarea unui cadru nou și mai bine ținut. Am clasificat gospodăriile casnice pe categorii de vulnerabilitate în funcție de ponderea costurilor pentru energie în structura veniturilor, dar și în funcție de venituri, tipul sistemului de încălzire și numărul de membri ai gospodăriilor casnice. În cadrul noului program de asistență bine-ținut, ne vom concentra, de asemenea, pe sporirea eficienței energetice.

E. Consolidarea statului de drept și combaterea corupției

26. Consolidarea statului de drept și contracararea corupției în Moldova rămân priorități majore. Ne angajăm să combatem corupția la nivel înalt, să eliminăm actorii neonești din sfera publică și să punem temelii unui stat de drept robust în Republica Moldova. Obiectivele noastre pe termen scurt includ curățarea sistemului și crearea unui cadru riguros pentru a menține independența și responsabilizarea actorilor din sectorul justiției, care sunt esențiale pentru combaterea corupției, reducerea căilor de influență politică, instaurarea unei încrederi mai mari în sistemul nostru judecătoresc și îmbunătățirea accesului la justiție și înfăptuirii justiției. De asemenea, recunoaștem importanța consolidării capacităților și asigurării funcționării eficiente a instituțiilor cheie. Pentru a atinge obiectivele viitoare, suntem în proces de revizuire strategia națională anticorupție care expiră la sfârșitul anului 2022, în vederea colectării informației pentru elaborarea unei strategii noi.

27. Recunoaștem importanța și necesitatea consolidării independenței, integrității și eficienței sistemului judecătoresc. Vom continua modernizarea în justiție, ținând cont de recomandările experților și organizațiilor internaționale. Aceste priorități sunt cuprinse în Strategia pentru asigurarea independenței și integrității justiției care a fost adoptată în Parlament la începutul lunii decembrie a anului 2021. În martie 2022, am adoptat legislația care reglementează verificarea integrității candidaților la Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și colegiile organelor respective, în baza unui proces transparent. Procesul a fost conceput în consultare cu organele internaționale relevante și deja a demarat. Am început să lucrăm la proiecte legislative care să asigure aplicarea acestui proces extraordinar de evaluare și la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Ne angajăm să realizăm aceste reforme în conformitate cu principiile constituționale și normele și standardele recunoscute la nivel internațional. În agenda de reforme se înscriu măsurile îmbunătățire a sistemului de recrutare, numire, evaluare, promovare și sancționare disciplinară a judecătorilor odată cu finalizarea procedurii de verificare a integrității acestora (vetting). Recentele modificări constituționale au deschis calea unor reforme importante în cadrul CSM, în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, în speță cu privire la înlăturarea membrilor din oficiu. Transformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) într-o curte de casație în vederea îmbunătățirii calității practicii judiciare rămâne una dintre prioritățile noastre principale. Vom continua reformele de optimizare și sporire a transparenței sistemului judecătoresc.

28. Ne angajăm să îmbunătățim capacitățile și integritatea serviciului nostru de urmărire penală. Pentru a îmbunătăți eficiența și responsabilizarea procuraturii, am adoptat recent amendamente referitoare la evaluarea extraordinară a Procurorului General. Pentru a ne asigura că aceste evaluări sunt efectuate în conformitate cu principiile consacrate în Constituție,

am elaborat criteriile și proceduri specifice, prevăzând garanțiile necesare, în consultare cu partenerii internaționali. Sunt necesare reforme pentru îmbunătățirea sistemului existent de evaluare și sancționare a procurorilor, inclusiv prin eficientizarea procedurilor disciplinare și scoaterea inspecției procurorilor din subordinea Procurorului General. Principalul nostru obiectiv este să consolidăm independența, responsabilitatea și capacitățile Consiliului Superior al Procurorilor în calitate de organ de autoadministrare al procurorilor. În acest sens, este prevăzută eventuala revocare a membrilor CSP din oficiu.

29. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a combate corupția adânc înrădăcinată prin fortificarea cadrului legal anticorupție. În luna septembrie a anului 2020, am modificat Codul penal în așa fel, încât principalele infracțiuni de corupție să fie clasificate drept infracțiuni grave. Ca urmare a acestor modificări, în cazul acestui tip de infracțiuni va fi posibil de prelungit termenele de prescripție și de aplicat măsuri de protecție a martorilor și altor participanți la procedurile penale. În anul 2021 am început un proces complex de modificare a cadrului penal în vederea îmbunătățirii procesului de justiție penală și permiterii organelor procuraturii să instrumenteze mai eficient dosarele și sancționarea autorilor infracțiunilor. Ca parte a acestui proces, în consultare cu experții FMI, lucrăm la modificarea Codului de procedură penală pentru a prevedea criteriile și proceduri clare de aplicare a acordului de recunoaștere a vinovăției și altor prevederi ce țin de reducerea termenelor sentințelor sau de reducerea gravității pedepselor, precum și pentru a interzice reducerea termenelor de încarcerare pe cazurile de corupție sub un nivel minim prevăzut (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**).

30. Vom promova măsuri pentru consolidarea integrității, capacității și independenței celor mai importante instituții din domeniul prevenirii și combaterii corupției, având drept scop depistarea, anchetarea și urmărirea penală eficientă a cazurilor de corupție la nivel înalt. În urma consultărilor cu experții FMI, am perfecționat procesul de selectare a procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție prin operarea în aprilie 2022 a modificărilor la Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură. Imediat după aceasta, am demarat procesul de selectare a procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la procuratură modificate (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**). Procesul de recrutare s-a finalizat în luna iunie 2022, iar noul procuror-șef al Procuraturii anticorupție urmează a prelua la 1 august 2022. Pentru a ne asigura că PA poate funcționa în mod eficient și eficace, am analizat infrastructura instituțională anticorupție pentru a identifica modalități de îmbunătățire a eforturilor de aplicare a legislației penale. În acest scop, vom modifica legislația relevantă pentru a îngusta mandatele PA și CNA în lupta cu corupția la nivel înalt cu investigarea sau acuzarea (i) oficialilor publici de rang înalt și (ii) actelor de corupție „în proporții deosebit de mari” sau care „se soldează cu consecințe serioase”, așa cum e definit de Codul penal al Republicii Moldova (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**). Pe lângă aceasta, ne angajăm să sporim autonomia operațională a Procuraturii Anticorupție prin a-i permite exercitarea controlului asupra resurselor umane și financiare. Ca un prim pas, vom implementa Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, care prevede că procuraturile specializate trebuie să aibă bugete proprii. Pentru a ne asigura că în 2024 PA va funcționa în baza unui buget independent, vom modifica Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 208/2015 privind Clasificația bugetară pentru a include PA ca articol bugetar separat (**criteriu de performanță structurală nou, 30 iunie 2023**).

31. Măsurile anti-corupție sunt axate tot mai mult pe combaterea corupției la nivel înalt și recuperarea bunurilor infracționale. În primele șase luni ale anului 2022, CNA a oferit

sprijin în desfășurarea anchetelor financiare paralele pe dosare unde au fost implicați 22 de foști și actuali deputați, un fost președinte de țară și un fost președinte de Parlament, precum și 7 procurori și 3 judecători, toți deținând funcții de conducere. Totodată, în prima jumătate a anului 2022 au fost confiscate bunuri infracționale în valoare de aproximativ 630 milioane de lei. De asemenea, suntem în proces de creare a unei baze de date cu informații despre bunurile arestate, ceea ce va asigura un nivel mai înalt de transparență în gestionarea bunurilor confiscate și ducerea evidenței măsurilor executorii întreprinse ca urmare a pronunțării hotărârilor judecătorești definitive. Printre prioritățile de viitor se regăsește intensificarea măsurilor de verificare a averilor funcționarilor de rang înalt, inclusiv bunurile deținute de aceștia în străinătate, utilizând prevederile cadrului legal privind declararea bunurilor și îmbogățirea ilicită. Pentru a atinge acest scop, ne propunem să sporim eficacitatea regimului de declarare a averii, inclusiv în contextul amendamentelor la Legea 132/2016 și Legea 133/2016 adoptate în luna octombrie 2021, care au impus cerința indicării valorii de piață a activelor în declarațiile de avere. Totodată, vom implementa un sistem de confiscare a averii în lipsa unei condamnări, începând cu anul 2023.

32. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a realiza progrese în ceea ce privește recuperarea activelor sustrate în urma fraudei bancare din 2014 prin aplicarea măsurilor și acțiunilor de urmărire penală, cu utilizarea diverselor canale și cooperarea cu omologii străini, inclusiv prin crearea unor echipe de investigație comune. Vom consolida coordonarea între toate părțile interesate din țară, sub conducerea Consiliului Suprem de Securitate. În afară de aceasta, vom stabili proceduri de confiscare după condamnare și vom identifica organul responsabil de acest proces.

F. Statistica economică

33. Rămânem dedicați obiectivului de îmbunătățire a calității statisticii economice. Eforturile noastre continuă să fie orientate către perfecționarea proceselor de producere și diseminare a datelor statistice economice care rămân vitale pentru promovarea eficientă a politicii macroeconomice și eficiența luării deciziilor. Cu toate acestea, capacitatea operațională a Biroului Național de Statistică este împiedicată, printre altele, de (i) resursele umane și financiare limitate; (ii) sistemul informațional inadecvat; (iii) lacunele cadrului legislativ privind accesul la datele cu caracter personal din surse de date administrative și private în scopuri statistice; (iv) coordonarea necorespunzătoare între instituții în cadrul Sistemului Statistic Național. În acest scop, vom elabora un nou document de planificare strategică multianual pentru dezvoltarea în continuare a sistemului statistic național, care să cuprindă îmbunătățiri în procesul de producere și diseminare a datelor statistice oficiale, pentru a îmbunătăți calitatea și accesibilitatea datelor statistice. Vom elabora cadrul juridic pentru producerea datelor statistice în conformitate cu standardele UE relevante, în special pentru a permite accesul la datele cu caracter personal din surse administrative și private în scopuri statistice. Planificăm să consolidăm coordonarea în cadrul sistemului statistic național și să alocăm resurse adecvate pentru a îmbunătăți colectarea și prelucrarea datelor.

G. Monitorizarea programului

34. Gradul sporit de incertitudine și necesitățile de finanțare stringente impun o mai mare frecvență a rundelor de monitorizare a programului. Pentru anul 2023 au fost propuse două acțiuni prioritare și șase criterii de performanță structurale noi. S-a propus modificarea țintelor indicative privind plafonul cheltuielilor de personal ale guvernului general și pragurile pentru cheltuielile de asistență socială țintită și cheltuielile de dezvoltare stabilite pentru finele lunilor martie, iunie, septembrie și decembrie ale anului 2023. Criteriile de performanță cantitative, clauza de consultare privind inflația și țintele indicative sunt expuse în Tabelul nr. 1, după cum este specificat în Memorandumul Tehnic de Înțelegere anexat la Scrisoarea de Intenție din [xx] decembrie 2022. Acțiunile prealabile, de rând cu criteriile de performanță structurală, sunt expuse în Tabelul 2.

Table 1. Moldova: Quantitative Performance Targets, March 2022 – December 2023

	2022								2023							
	March ^{1/}		June		September		December	March ^{1/}		June		September ^{1/}		December		
	Prog. Target CR 22/140	Actual	Prog. Target CR 22/140	Actual	Prog. Target CR 22/320	Actual	Status	Prog. Target CR 22/320	Prog. Target CR 22/320	Revised Prog. Target	Prog. Target CR 22/320	Revised Prog. Target	Prog. Target CR 22/320	Revised Prog. Target	Prog. Target CR 22/320	Revised Prog. Target
1. Quantitative performance criteria ^{1/}																
Ceiling on the cash deficit of the general government	1,705	1,206	9,845	3,427	14,521	1,917	Met	17,219	5,130	5,130	7,250	7,250	10,890	10,890	18,527	18,527
Floor on net international reserves of the NBM (stock millions of U.S. dollars) ^{2/}	3,447	3,260	2,761	3,539	2,515	4,347	Met	2,692	2,806	2,806	2,946	2,946	3,046	3,046	3,146	3,146
2. Continuous performance criteria																
Ceiling on accumulation of external payment arrears (millions of U.S. dollars)	0	0	0	0	0	0	Met	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Indicative targets																
Ceiling on the general government wage bill	4,900	4,778	11,102	10,726	16,505	15,259	Met	21,783	5,485	5,640	10,990	12,550	17,130	18,630	24,567	25,618
Floor on targeted social spending undertaken by the general government ^{3/}	835	620	905	951	1,055	1,085	Met	2,065	1,410	3,607	2,020	4,717	2,404	4,882	3,038	5,989
Floor on developmental spending undertaken by the general government ^{4/}	5,976	7,192	12,617	16,141	19,390	23,942	Met	28,654	7,911	7,530	17,755	14,790	22,838	22,980	31,520	34,940
4. Inflation Consultation Bands (in percent)																
Outer Band (upper limit)	7.0		32.5		37.0			33.0	25.0	25.0	16.0	16.0	11.5	11.5	11.0	11.0
Inner Band (upper limit)	6.5		31.0		35.5			31.5	23.5	23.5	14.5	14.5	10.0	10.0	9.5	9.5
Center point	5.0	22.2	29.5	31.8	34.0	34.0	Met	30.0	22.0	22.0	13.0	13.0	8.5	8.5	8.0	8.0
Inner Band (lower limit)	3.5		28.0		32.5			28.5	20.5	20.5	11.5	11.5	7.0	7.0	6.5	6.5
Outer Band (lower limit)	3.0		26.5		31.0			27.0	19.0	19.0	10.0	10.0	5.5	5.5	5.0	5.0
^{1/} Indicative targets for March 2022, March 2023 and September 2023.																
^{2/} The NIR target is set as specified in the TMU.																
^{3/} Includes Energy Vulnerability Reduction Fund (EVRF), heating allowance, payments under Ajutor Social and unemployment insurance programs.																
^{4/} Includes health, educational, and infrastructure spending.																

Table 2. Moldova: Prior Actions and Structural Benchmarks Under the ECF/EFF

	Measure	Rationale	Timeframe	Status
Prior Actions				
1	Parliament to adopt the 2023 budget in line with the macro-framework agreed with IMF staff, to bring the 2023 general government deficit to 6.0 percent of GDP, subject to financing availability.	Support macroeconomic recovery and mitigate impact of rising food and energy prices		
2	Strengthen provisions for the institutional autonomy of the NBM: (i) the procedures and criteria for the appointment, resignation and dismissal of the Governor and Deputy Governors and members of the Supervisory Board; (ii) prohibiting influence from public and private parties; and (iii) clarifying managerial responsibilities for the governor and the executive board.	Strengthen the institutional autonomy and governance of the NBM		
Structural Benchmarks				
Anti-Corruption and Rule of Law				
1	Amend relevant legislation to narrow the mandates of the APO and NAC to high-level corruption involving investigation or prosecution of (i) public officials of high office and (ii) corruption "in large proportions" or "resulting in serious consequences", as defined by the Moldova Criminal Code.	Promote the integrity, capacity and independence of key anti-corruption institutions to effectively detect, investigate, and prosecute high-level corruption.	end-December 2022	
2	Amend the Criminal and Criminal Procedure Codes to add clear criteria and procedures for the application of plea bargaining and other sentence reduction or mitigation provisions and to prohibit the reduction of a term of imprisonment in corruption cases below the statutory minimum.	Strengthen enforcement of the anti-corruption legal framework	end-December 2022	
3	In accordance with the amended Law on Prosecution Service, establish the special pre-selection committee, which includes experts with international experience, and appoint an individual with the necessary professional skills and irreproachable reputation to the head of the Anti-Corruption Prosecution Office (APO).	Strengthen anti-corruption institutions.	end-December 2022	Met.
4	To ensure that the APO operates with an independent budget in 2024, amend the Order of the Ministry of Finance no. 208/2015 on Budget Classification to include APO as a separate line item.	Strengthen anti-corruption institutions	end-June 2023	Proposed structural benchmark.
Fiscal Governance				
5	Amend legislation and regulations to expand the coverage of the existing PIM framework to include projects implemented by the state budget, externally funded projects, and extrabudgetary funds.	Strengthen the public investment management framework	end-September 2022	Met.
6	Institutionalize tax expenditure reviews to be part of the annual State budget planning process.	Support fiscal consolidation and eliminate inefficiencies and inequities of the tax	end-March 2023	
7	Extend the tax expenditure analyses to include excise, customs duties, and real estate tax.	Support fiscal consolidation and eliminate inefficiencies and inequities of the tax	end-December 2023	Proposed structural benchmark.
8	Introduce a General Anti-Avoidance Rule provision in the Tax Code to counter domestic and international abusive tax practices.	Strengthen tax administration reforms and revenue mobilization	end-September 2023	Proposed structural benchmark.
9	Implement an automated tax filing compliance program to improve on-time filing of tax returns, including by assigning penalties for late- or non-filing.	Strengthen tax administration reforms and revenue mobilization	end-December 2023	Proposed structural benchmark.
Financial Sector Oversight				
10	Strengthen provisions for the institutional autonomy of the NBM: (i) the procedures and criteria for the appointment, resignation and dismissal of the Governor and Deputy Governors and members of the Supervisory Board; (ii) prohibiting influence from public and private parties; and (iii) clarifying managerial responsibilities for the governor and the executive board.	Strengthen the institutional autonomy and governance of the NBM	end-October 2022	Not met. Set as prior action #2.
11	Prepare a targeted review of the BRRL and the relevant secondary legislation, in line with good practices as appropriate to Moldova and based on IMF staff recommendations, to identify shortcomings, introduce more flexibility to the MREL requirement, the conditions of access to the resolution fund, and the participation of the DGF in the financing of the resolution measures	Strengthen financial safety net	end-June 2023	
12	The NCFM will adopt secondary legislation on licensing, qualified shareholders, and fit-and-proper and prudential requirements.	Facilitate implementation of the Solvency II insurance framework	end-June 2023	Proposed structural benchmark.
SOE and Regulatory Framework Reforms				
13	The government will develop and adopt a state-ownership strategy—for all SOEs operating at the central government level—to identify public enterprises to undergo reorganization, privatization, or liquidation, as well as plans to strengthen their governance.	Improve SOE governance and reduce fiscal risks	end-September 2022	Not met. Adopted in December 2022.
14	Complete a triage of SOEs owned by the central government, in line with the approved state-ownership strategy.	Improve SOE governance and reduce fiscal risks	end-December 2023	Proposed structural benchmark.

Anexa II. Memorandumul Tehnic de Înțelegere

1. Prezentul Memorandum tehnic de înțelegere (TMU) definește variabilele cu ținte cantitative (acțiunile prealabile, criteriile de performanță și țintele indicative) stabilite de Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP) și descrie metodele care urmează a fi utilizate pentru evaluarea performanței programului în raport cu țintele date.

A. Țintele cantitative ale programului

2. Programul va fi evaluat în baza criteriilor de performanță și țăintelor indicative. Criteriile de performanță stabilite se referă la:

- nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete (RIN) ale BNM;
- plafonul privind deficitul bugetului guvernului general;
- plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe de către guvernul general (continuu);

Țintele indicative stabilite se referă la:

- plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general;
- nivelul minim privind cheltuielile pentru asistența socială bine ținută asumate de guvernul general;
- nivelul minim privind cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general.

Suplimentar, Programul va include un mecanism de consultare cu privire la rata inflației pe 12 luni.

B. Parametrii inițiali ai programului

3. În scopul monitorizării programului toate activele valutare vor fi exprimate în dolari SUA, la cursul de schimb stabilit de program. Cursul de schimb stabilit de program pentru leul moldovenesc (MDL) în raport cu dolarul SUA este fixat la 17,6627 lei pentru un dolar SUA (rata de schimb oficială fixată pentru 30 septembrie 2021). Activele deținute în aur vor fi evaluate la 1801,50 dolari SUA pentru o uncie monetară, acesta este prețul mediu în perioada ianuarie-septembrie 2021 obținut de pe site-ul web al FMI cu privire la prețurile materiilor prime¹. Activele și obligațiunile exprimate în DST și în valute străine, altele decât dolarul SUA, vor fi convertite în dolari SUA la cursurile de schimb respective din 30 septembrie 2021, după cum este fixat în tabelul de mai jos.

¹ <https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices>

Cursul de schimb de program	
Euro pentru un dolar SUA	1.1579
Franci elvețieni pentru un dolar SUA	0.9365
Lire sterline pentru un dolar SUA	1.3435
Yene japoneze pentru un dolar SUA	111.9100
Dolari australieni pentru un dolar SUA	0.7206
Dolari canadieni pentru un dolar SUA	1.2741
Renminbi chinezești pentru un dolar SUA	6.4634
Ruble rusești pentru un dolar SUA	72.6642
SDR pentru un dolar SUA	0.7098
Sursa: https://www.imf.org/external/np/fin/data/param_rms_mth.aspx	

C. Definiții instituționale

4. Definiția **bugetului guvernului general** include bugetele de nivel central și local. **Bugetul guvernului central** include bugetul de stat (inclusiv proiectele finanțate din surse externe), bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. La **autoritățile locale** se referă bugetele locale (inclusiv proiectele finanțate din surse externe). Nu se permite crearea de fonduri speciale sau extrabugetare noi pe durata programului. Vor fi excluse din această definiție orice entități de stat care au un statut juridic separat.

D. Definițiile din program

5. **Rezervele internaționale nete ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM)** sunt definite ca diferența dintre rezervele brute în valute convertibile și obligațiunile ce reprezintă rezervele autorităților în valută convertibilă².

- În scopul monitorizării acestui program **rezervele brute ale BNM** sunt activele externe imediat accesibile, controlate de BNM, pentru a satisface nevoile balanței de plăți și a efectua intervenții pe piețele valutare. Ele includ aurul monetar, disponibilitățile de DST (Drepturi speciale de tragere), mijloacele rezervate la FMI și disponibilitățile de valută convertibilă care pot fi liber utilizate pentru intervenții pe piața valutară sau în hârtii de valoare emise de state, instituții financiare internaționale, precum și cele emise de agenții

² Pentru aceste scopuri, valutele convertibile includ euro, renminbi chinezesc, yena japoneză, lira sterlină, dolarul SUA, francul elvețian și dolarii australieni și canadieni.

cu un rating de creditare minim AA- la aceste hârtii de valoare și depozitele în contrapărți cu un rating minim de A-³. Din activele de rezervă se exclud subscrierile de capital la instituțiile financiare străine, activele nefinanciare pe termen lung, mijloacele debursate instituțiile internaționale și guvernele altor state, destinate re-creditării și implementării proiectelor, activele în valute neconvertibile, cererile de plăți ale BNM față de băncile sau instituțiile nebancale rezidente, precum și activele străine depuse drept gaj sau altfel grevate, inclusiv cererile de plăți în valută străină rezultate din tranzacțiile cu active derivative (contracte de tip futures, forward, swap sau opțiuni).

- **Obligațiunile de rezervă ale BNM** includ, prin definiție, utilizarea creditului FMI de către BNM, pasivele în valute convertibile ale BNM față de nerezidenți cu scadența inițială de până la un an și un an, precum și pasivele în valute convertibile ale BNM față de rezidenți, excluzând guvernul general și rezervele valutare obligatorii ale băncilor comerciale la BNM. Obligațiunile care apar din utilizarea creditului FMI de către BNM nu includ obligațiunile ce apar din utilizarea alocației de DST.

6. În scopul monitorizării programului stocul activelor de rezervă și pasivelor de rezervă ale BNM va fi evaluat la cursul de schimb stabilit de program, conform descrierii din alineatul 3, mai sus. Sursa de date pentru rezervele brute și obligațiunile este Sinteza Monetară în lei moldovenești publicată de BNM, la care se aplică ajustările în contextul programului. În baza acestei prevederi și în conformitate cu definiția de mai sus, stocul RIN ale BNM la 30 septembrie 2021 a constituit 3708,75 milioane dolari SUA.

7. În contextul calculării deficitului de casă al bugetului guvernului general **creditarea netă de către sistemul bancar** (BNM și băncile comerciale) a guvernului general include: datoria guvernului general față de sectorul bancar (cu excluderea creanțelor aferente dobânzilor acumulate, plăților fiscale și a contribuțiilor sociale ale băncilor comerciale, precum și a recreditării efectuate de băncile comerciale din contul finanțării externe), plus overdraft-urile, creditele directe și disponibilitățile de valori mobiliare de stat, minus depozitele guvernului general (cu excluderea dobânzii calculate la depozitele guvernului și cu includerea conturilor proiectelor finanțate din surse externe)⁴. Din definiție, de asemenea, vor fi excluse hârtiile de valoare emise în baza Legii Nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de

³ Ratingul de creditare se va determina prin aplicarea mediei rating-urilor agențiilor de rating internaționale (Fitch, Moody's și Standard and Poor's).

⁴ La calculul creditării nete de către sistemul bancar a guvernului general, vor fi excluse următoarele conturi: 1711, 1712, 1713, 1731, 1732, 1733, 1735, 1761, 1762, 1763, 1801, 1802, 1805, 1807, 2264, 2709, 2711, 2717, 2721, 2727, 2732, 2733, 2796, 2801, 2802, 2811, 2820, și grupul de conturi 2100.

stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

8. Monitorizarea acestui indicator se va baza pe Sinteza monetară a BNM și pe datele Trezoreriei. Ministerul Finanțelor va pune la dispoziție datele cu privire la proiectele finanțate din surse externe și soldurile tuturor altor conturi de ajustare. În baza acestor date, în conformitate cu definiția de mai sus, stocul creditării nete de către sistemul bancar va fi calculat sub linia deficitului și la 30 septembrie 2021 a alcătuit 8479,3 miliarde lei.

9. **Plafonul privind deficitul de casă al bugetului guvernului general** este definit ca sumă a următoarelor componente: creditarea netă de către sistemul bancar a guvernului general (conform definiției din paragraful 7), plus volumul net al valorilor mobiliare plasate de guvernul general în afara sistemului bancar, plus alte credite nete acordate guvernului general de sectorul nebanca al țării, plus mijloacele obținute de guvernul general din contul debursărilor datoriei externe pentru susținerea directă a bugetului și pentru finanțarea proiectelor, minus amortizarea achitată, precum și veniturile din privatizare obținute în rezultatul vânzării activelor guvernului general. Deficitul net este o cifră cumulativă de la începutul anului calendaristic și va fi monitorizată din punct de vedere al finanțării la cursul de schimb curent stabilit de BNM pentru ziua efectuării tranzacției.

10. **Valorile mobiliare de stat sub formă de instrument financiar cu cupon** care se vând la valoarea lor nominală vor fi tratate în conturile bugetare ca poziții ce țin de finanțare, prin înregistrarea sumelor obținute de facto de la cumpărători. La data răscumpărării, valoarea de vânzare (nominală) va fi înregistrată ca amortizare, iar plata cupoanelor va fi înregistrată ca achitare a dobânzilor la datoria internă.

11. Noțiunea de **datorie**, în scopurile Memorandumului Tehnic de Înțelegere, este definită în punctul 8 al Ghidului privind Condiționalitatea aferentă datoriei publice în cadrul acordurilor Fondului (anexă la decizia Consiliului directorilor FMI nr. 15688-(14/107) și include angajamentele contractate sau garantate și cele negarantate pentru care nu a fost primită valoarea. Pentru scopurile Programului, noțiunea de "datorie" înseamnă o obligațiune curentă necondiționată, creată în baza unor prevederi contractuale, prin furnizarea de valoare în formă de active (inclusiv valutare) sau servicii, care îl obligă pe debitor să efectueze una sau mai multe plăți în formă de active (inclusiv valutare) sau să presteze servicii, la un moment anumit din viitor, plățile respective vor acoperi suma principală și/sau obligațiunile create în virtutea contractului. Datoria poate avea forme diverse, principalele fiind următoarele:

- i. Împrumuturi, adică avansuri de bani către debitor acordate în baza unei înțelegeri care prevede că debitorul va rambursa mijloacele în viitor (inclusiv depozite, obligațiuni, obligații, împrumuturi comerciale și credite acordate cumpărătorilor) și schimburi temporare de active care sunt echivalente cu

împrumuturi complet garantate, ceea ce înseamnă că debitorul este obligat să ramburseze mijloacele împrumutate și, de obicei, să plătească dobânzi, răscumpărând garanțiile de la cumpărător în viitor (cum ar fi acordurile de răscumpărare și acordurile swap oficiale);

- ii. Credite acordate de furnizori, adică contracte prin care furnizorul îi permite debitorului să amâne plățile până la un moment anume după data livrării mărfurilor sau prestării serviciilor; și
- iii. Acorduri de închiriere, adică acorduri în baza cărora arendașul poate utiliza o proprietate pentru o durată de obicei mai mică decât cea a vieții bunului în cauză, dar fără transferul drepturilor de proprietate, în timp ce locatorul păstrează dreptul de proprietate asupra bunului respectiv. În sensul prezentului document, datoria este valoarea actuală (la începutul contractului de închiriere) a tuturor plăților legate de chirie preconizate pentru perioada contractului, cu excepția plăților necesare pentru folosirea, repararea și întreținerea proprietății.

12. În contextul programului **garantarea** unei datorii apare din orice angajament legal explicit al guvernului general sau al BNM, sau a oricărei alte instituții ce acționează din numele guvernului general de a deservi o astfel de datorie în cazul neachitării din partea beneficiarului (cu referință atât la plățile în numerar, cât și la cele în natură), sau din orice obligațiune legală sau contractuală implicită de finanțare parțială sau integrală a unui deficit de mijloace a părții ce a luat împrumutul. Ca rezultat, recreditarea din partea creditorilor externi a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este tratată ca garanție publică (și care, prin urmare, în contextul programului se va monitoriza explicit ca indicator ce se află mai sus de linia deficitului). Pe de altă parte, recreditarea sectorului privat din contul creditorilor externi prin intermediul băncilor comerciale – creditele fiind asigurate cu gaj, băncile comerciale asumându-și în mod explicit riscurile de creditare legate de debitorii finali – este tratată ca datorie contingentă.

13. În contextul programului **arieratele la plata datoriei externe** vor include toate angajamentele de deservire a datoriei ce au expirat (se au în vedere plățile de rambursare a sumei principale a împrumutului sau de achitare a dobânzii, luându-se în considerare perioadele de grație din contract) care apar în legătura cu orice datorie contractată, garantată sau asumată de guvernul central sau de BNM, sau de orice altă instituție care acționează din numele guvernului central. **Plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe** va fi aplicat permanent, pe întreaga durată a programului. Plafonul nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu creditorii Clubului de la Paris; și, în mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor. Obligațiile privind plățile externe pentru care creditorul a extins moratoriul sau în cazul cărora plățile se transferă într-un cont fiduciar (escrow) din cauza riscurilor de blocare a rambursărilor de către băncile corespondente nu se consideră arierate, în contextul acestui criteriu de performanță.

14. **Cheltuielile de personal ale guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor bugetare salariale ale angajaților din sectorul public, conform clasificării bugetare economice, inclusiv, contribuțiile angajatorilor la fondul de pensii și alte contribuții de asigurări sociale de stat, sau alte genuri de remunerare (premii etc.). Cheltuielile de personal ale guvernului general se definesc în același mod ca și cheltuielile curente raportate la categoria „Salarii” în bugetul guvernului general, potrivit clasificării pe programe a bugetului anual, cu excepția salariilor angajaților întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte și angajaților instituțiilor medicale achitate din Fondul de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM).⁵

15. **Cheltuielile pentru asistența socială bine țintită ale bugetului guvernului general** se definesc ca suma ajutoarelor de șomaj (9012/00322, 9012/0052, 9008/00519 și 9019/0052), ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială, 9015/00320), Fondul de reducere a vulnerabilității energetice (9019/00529), ajutorul pentru perioada rece a anului și politica guvernului ce ține de combaterea sărăciei legate de cheltuielile pentru resursele energetice (9015/00322) – achitate din contul bugetului guvernului central.

16. **Cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general** sunt definite ca suma pachetului de cheltuieli capitale prevăzute în bugetul anual (inclusiv proiectele finanțate din surse străine) și cheltuielile curente în domeniile sănătății și educație (COFOG funcțiile 07 și 09).

E. Mecanismul de consultare cu privire la inflație

17. Politica monetară va trebui să respecte țintele trimestriale privind inflația, conform datelor cu privire la indicii prețurilor de consum (IPC) publicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, stabilite în limitele benzilor de toleranță. Banda îngustă este stabilită în intervalul de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la punctul central. Iar la banda mai largă se mai adaugă $\pm 1,5$ puncte procentuale față de banda îngustă. În cazul devierilor de la benzile de toleranță se vor impune consultări cu experții FMI sau cu Consiliul de Directorii Executivi al FMI, care se vor axa pe: (i) evaluarea amplă a politicii monetare promovate și a respectării condițiilor programului susținut de FMI și (ii) cauzele devierilor de la parametrii programați, ținând cont de factorii compensatori și acțiunile de remediere propuse, după necesitate.

18. În cazurile când rata anuală (calculată pe 12 luni) a inflației va depăși limitele benzii înguste stabilite pentru finele fiecărui trimestru, după cum este arătat în tabelul de mai jos,

⁵ La calculul cheltuielilor totale de personal ale guvernului general, vor fi utilizate următoarele conturi ale guvernului central, local, și ale fondurilor speciale din sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor: categoria 210000 Cheltuieli de Personal.

BNM va iniția consultări cu colaboratorii FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare. În cazurile când rata anuală efectivă a inflației va depăși limitele benzii largi stabilite pentru finele fiecărui trimestru (tabelul de mai jos), autoritățile se vor consulta cu Consiliul de Directori Executivi al FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare, înainte de a fi solicitate finanțări suplimentare în contextul mecanismului ECF/EFF.

Benzile consultative privind inflația

	2022			martie	2023		
	iunie	septembrie	decembrie		iunie	decembrie	decembrie
Banda largă (plafon)	32,5	37,0	33,0	25,0	16,0	11,5	11,0
Banda îngustă (plafon)	31,0	35,5	31,5	23,5	14,5	10,0	9,5
Punctul de centru	29,5	34,0	30,0	22,0	13,0	8,5	8,0
Banda îngustă (prag)	28,0	32,5	28,5	20,5	11,5	7,0	6,5
Banda largă (prag)	26,5	31,0	27,0	19,0	10,0	5,5	5,0

F. Ajustori

19. **Ajustorii** stabiliți în acest Memorandum se vor aplica pentru a evalua respectarea țințelor cantitative din program începând cu sfârșitul lunii iunie 2022.
20. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi majorat cu suma mijloacelor în numerar utilizate pentru menținerea stabilității sectorului financiar-bancar sau va fi majorat cu valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat emise pentru același scop.
21. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi ajustat în sus – adică ținta privind deficitul bugetar va fi majorată – cu decalajul dintre volumul total efectiv debursat și cel programat al suportului bugetar de la donatorii externi, inclusiv asistența macrofinanciară (granturi) de la Comisia Europeană.
22. Nivelul minim al **RIN ale BNM** va fi redus, reieșind din insuficiența granturilor și împrumuturilor oficiale externe, până la suma echivalentă cu 79,6 milioane dolari SUA și, respectiv, 290,5 milioane dolari SUA, în 2022, calculată la ratele de schimb de program.

Programmed External Financing Flows ^{1/} (Cumulative from the beginning of the calendar year)						
	2022			2023		
	April	June	September ^{2/}	December	March ^{2/}	June
	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target
Programmed external financing flows to adjust the floor on the NIR target (US\$ million)	-	185	278	370	43	85
Programmed external financing flows to adjust the ceiling on the cash deficit (MDL million)	-	3,663	5,494	7,325	915	1,830

^{1/} Excluding IMF financing.
^{2/} Indicative targets for March and September.

G. Cerințele de raportare

23. **Datele macroeconomice** necesare pentru evaluarea respectării criteriilor de performanță, țintelor indicative și indicatorilor de bază vor fi oferite experților FMI, incluzând datele specificate în prezentul memorandum, cele din Tabelul 1, și altele, după caz. Autoritățile vor prezenta cu promptitudine experților FMI orice modificări de date.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI

Datele	Periodicitatea
Parametrii bugetari (date prezentate de Ministerul Finanțelor)	
Operațiunile bugetului guvernului general: veniturile, cheltuielile și finanțarea (clasificarea funcțională și economică)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Fondul de retribuire a muncii al guvernului general, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, bugetul de asigurări sociale de stat (BASS), fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală (FAOAM)) și categorii funcționale	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea detaliată a salariilor de la toate întreprinderile de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie.	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Numărul de poziții (posturi) și numărul de angajați (unități) în sectorul bugetar, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, BASS, FAOAM) și categorii funcționale	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru asistență socială, inclusiv: pensiile, ajutoarele de șomaj, ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială), ajutorul pentru perioada rece a anului, precum și cheltuielile de sănătate finanțate de FAOAM	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria internă publică și cea garantată de stat, pe tipuri de instrumente și creditori <ul style="list-style-type: none"> - Datoria internă a guvernului central - Datoria internă a guvernului local 	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Stocul datoriilor tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Arieratele interne, pe tipuri creditori	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Arieratele tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Recreditarea întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte pe tipuri de proiecte de recreditare și pe creditori externi (inclusiv debursări și plăți)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea împrumuturilor luate de întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu participarea statului pe împrumuturi pe proiecte externe care sunt recreditate (transferate) direct de la buget (guvernul central) către autoritățile locale/ministerele de resort și alte împrumuturi de la băncile comerciale.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Parametrii monetari (date prezentate de BNM)	
Sinteza monetară a BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Sinteza monetară a sistemului bancar	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Cererile nete de plăți față de guvernul general (ale BNM și ale băncilor comerciale)	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Indicatorii financiari ai băncilor comerciale, inclusiv bilanțurile contabile, declarațiile de venit, indicatorii de reglementare bancară, datele privind capitalul, lichiditatea, credite și depozite (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Tranzacțiile pe piața valutară (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Fluxurile valutare de numerar ale BNM	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Statistica pieței valutare (volumul vânzărilor, intervențiile BNM, ratele de schimb)	Zilnic, nu mai târziu de 12 ore de la finele zilei
Operațiunile de sterilizare efectuate de BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
<ul style="list-style-type: none"> • Condițiile privind lichiditatea pe piața valutară și capacitatea băncilor de a menține pozițiile valutare deschise • Volatilitatea cursului de schimb a monedei naționale în raport cu valutele străine • Decalajul dintre cursul de procurare și vânzare a monedei naționale în raport cu dolarul SUA pe piața valutară internă • Schimbări în cursul de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA anunțate de casele de schimb valutar • Schimbări zilnice în poziția valutară netă deschisă pentru toate valutele, total pe sistemul bancar • Volatilitatea pieței interbancare 	Date zilnice prezentate o dată pe lună, cel târziu peste 10 zile după ultima zi a lunii.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate personalului FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Balanța de plăți (date prezentate de BNM)	
Statistica contului curent, capital și financiar	Un trimestru după finele trimestrului precedent
Transferurile persoanelor fizice de peste hotare prin intermediul sistemului bancar	Lunar, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria externă (date prezentate de Ministerul Finanțelor și BNM)	
Informația vizând toate împrumuturile externe noi contractate de guvernul general sau garantate de guvern.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Stocul datoriei publice și datoriei garantate de stat, suma scadentă a deservirii datoriei și cea achitată pentru deservirea datoriei, pe tipuri de creditori (conform noului șablon al datoriei intitulat „Componentele datoriei publice și a serviciului datoriei pe tipuri de creditori”, transmis direcției Datorii publice a Ministerului finanțelor).	Trimestrial, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Deburarea granturilor și creditelor pe sectoarele recipiente (de stat/local/întreprinderile de stat și cele în care statul are parte) și pe fiecare creditor în parte	Bugetul de Stat: lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Bugetele locale / întreprinderile de stat: trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei trimestru
Alte date statistice (prezentate de Biroul Național de Statistică, dacă nu este specificat altfel)	
Indicele prețurilor de consum (general)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni.
Conturile naționale, pe fiecare sector de producere, în termeni nominali și reali	Trimestrial, nu mai târziu de trei luni de la finele fiecărui trimestru
Statistica vizând exportul și importul, cu indicarea valorii, volumului și unităților de referință, pe principalele categorii de mărfuri și țări	Lunar, nu mai târziu de două luni de la finele fiecărei luni
Date detaliate privind rezultatele financiare ale tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului la nivelul guvernului central, în baza modelului convenit (de la APP)	Anual, peste cel mult două luni după finalizarea anului (date neauditare), și peste cel mult 6 luni după finalizarea anului (date auditare).